

Re-integratie in gemeente Rheden: kansen op werk benutten

Meerjarenbeleidsplan re-integratie 2014-2017
gemeente Rheden

Inhoud

1	Inleiding	4
1.1	Leeswijzer	4
2	Opgave re-integratie gemeente Rheden 2014 – 2017	5
2.1	Wettelijk kader Wet werk en bijstand	5
2.2	Invoering Participatiewet	5
2.2.1	Aanleiding	5
2.2.2	Hoofdpijnen wetsvoorstel	6
2.3	De opgave voor gemeente Rheden	7
2.3.1	Meer klanten, meer diversiteit	7
2.3.2	Minder middelen, dreigende tekorten	9
2.4	Sociaaleconomische context	10
2.5	Conclusie	10
3	Wat willen we bereiken?	12
3.1	Sociale visie als uitgangspunt	12
3.2	Re-integratie in Rheden: kansen op werk benutten	13
3.3	Nauwe samenhang met hervorming sociale werkvoorziening	16
3.4	Verbindingen in het sociale domein	16
4	Wat gaan we doen om onze doelen te realiseren?	18
4.1	Rhedens dienstverleningsconcept voor re-integratie	18
4.2	Ondersteuningsbehoefte in beeld	18
4.2.1	Voorwaarden voor succes	19
4.3	Ondersteuning bij werk en tegenprestatie naar vermogen	20
4.3.1	Te ontwikkelen instrumentarium	21
4.3.2	Groepsgewijze aanpak en collectieve inkoop	22
4.4	Werkgeversdienstverlening en social return	24
4.5	Preventie en handhaving	24
4.6	Informatie, evaluatie en verantwoording	25
5	Welke financiële middelen zetten we in?	26
5.1	Verwachte inkomsten en uitgaven	26
5.1.1	Inkomensvoorziening	26
5.1.2	Re-integratie	28
5.1.3	Uitvoeringskosten	29
5.2	Inzet beschikbare financiële middelen re-integratie	30
5.3	Risicoparagraaf	31

Bijlage 1	Toelichting bij tabellen	32
Bijlage 2	Reëel versus negatief scenario financiën	34
Bijlage 3	Begrippen en afkortingen	35

1 Inleiding

Het meerjarenbeleidsplan re-integratie geeft inzicht in de doelen, aanpak en financiering van re-integratieactiviteiten in gemeente Rheden voor de periode 2014 tot en met 2017. De gemeente Rheden voert ook voor gemeente Rozendaal het re-integratiebeleid uit. Het beleidsplan geeft invulling aan de gemeentelijke re-integratietaak zoals beschreven in de Wet werk en bijstand (Wwb). Aanvullend voldoen we met dit plan aan de opdracht in de Verordening activering en re-integratie Wwb (vastgesteld op 20 december 2011) om beleidsprioriteiten en financiering op het gebied van re-integratie ter besluitvorming aan de gemeenteraad voor te leggen. Bovendien speelt het meerjarenbeleidsplan in op de plannen van het kabinet Rutte II om de wetgeving over re-integratie voor verschillende doelgroepen te herijken en te bundelen in de Participatiewet (voorheen Wet werken naar vermogen).

Het beleidsplan bouwt voort op het meerjarenbeleidsplan re-integratie en handhaving Wet werk en bijstand 2008 t/m 2011, *Meewerken in Rheden*. Daarnaast sluit het aan bij de aanbevelingen van de Rhedense Rekenkamercommissie uit het onderzoek naar de doelmatigheid en doeltreffendheid van het re-integratiebeleid (*Re-integratie in Rheden*, april 2012) en bij de verbeteracties uit het verbeterplan dat in het kader van de aanvraag van de Meerjarige Aanvullende Uitkering (MAU) is opgesteld.

Het meerjarenbeleidsplan re-integratie is tot stand gekomen in afstemming met de Wwb cliëntenraad van gemeente Rheden en gemeente Rozendaal; de vertegenwoordigers van huidige en toekomstige bijstandsklanten. De komende jaren zetten we het constructieve overleg met Wwb-clieñtenraad voort, zodat we de ideeën en gevoelens van onze inwoners zoveel mogelijk in de beleidsvorming en uitvoering kunnen blijven betrekken. Ook bijdragen van deelnemers aan de stakeholdersbijeenkomst op 10 oktober 2013 zijn verwerkt.

Het meerjarenbeleidsplan re-integratie stelt de kaders waarbinnen onze gemeente de komende jaren uitvoering geeft aan haar re-integratietaak. Om de uitvoering vorm te geven, te monitoren en waar nodig bij te sturen, worden de beleidsdoelen uit dit plan jaarlijks vertaald naar een uitvoeringsplan. Bovendien levert dit meerjarenbeleidsplan re-integratie belangrijke uitgangspunten voor de invoering van de Participatiewet, welke wordt voorbereid in het project Participatiewet dat in 2012 in gemeente Rheden is gestart.

1.1 Leeswijzer

Het meerjarenbeleidsplan re-integratie begint met een schets van het huidige en toekomstige wettelijke kader voor de gemeentelijke re-integratietaak. Ook maken we inzichtelijk hoe de wetgeving zich vertaalt in de opgave (in klantaantallen en budgetten) voor gemeente Rheden in de periode 2014 tot en met 2017. In hoofdstuk 3 benoemen we de gemeentelijke re-integratiedoelen voor de komende jaren. Deze bouwen voort op de sociale visie van onze gemeente en het Rhedens model. In het vierde hoofdstuk schetsen we volgens welk dienstverleningsconcept de gemeente Rheden haar re-integratiedoelen wil bereiken. We staan stil bij de activiteiten die we ondernemen, voor wie we dat doen en welke instrumenten we daarvoor inzetten (of ontwikkelen). Ten slotte gaat dit beleidsplan in op de vraag hoe we de financiële middelen de komende jaren willen inzetten om onze plannen op het gebied van re-integratie te realiseren.

2 Opgave re-integratie gemeente Rheden 2014 – 2017

Dit hoofdstuk gaat in op het huidige en toekomstige wettelijke kader voor de gemeentelijke re-integratietaak. Vervolgens maken we inzichtelijk hoe de wettelijke kaders zich vertalen in de opgave voor gemeente Rheden in de komende jaren. Hoeveel en welke burgers met een ondersteuningsvraag verwachten we? En welke middelen stelt het rijk beschikbaar om invulling te geven aan de re-integratietaak? Tot slot staan we kort stil bij de arbeidsmarktsituatie en overige relevante ontwikkelingen in onze regio.

2.1 Wettelijk kader Wet werk en bijstand

De huidige Wet werk en bijstand (Wwb) geeft gemeenten vrijheid voor het ontwikkelen van eigen beleid op het gebied van re-integratie. Artikel 7 lid 1 onder a in de Wet werk en bijstand omschrijft de gemeentelijke re-integratietaak als volgt:

'Het college is verantwoordelijk voor het ondersteunen van personen die algemene bijstand ontvangen, personen als bedoeld in artikel 10, tweede lid, personen met een nabestaanden- of halfwezenuitkering op grond van de Algemene nabestaandenwet en niet-uitkeringsgerechtigden bij arbeidsinschakeling en, indien het college daarbij het aanbieden van een voorziening, waaronder begrepen sociale activering, gericht op arbeidsinschakeling noodzakelijk acht, voor het bepalen en aanbieden van deze voorziening.'

Een van de belangrijkste taken die voortvloeit uit de Wwb, is het ondersteunen van burgers bij het vinden van werk. Het maatschappelijke voordeel is tweeledig:

- Door te werken, zijn mensen in staat om zich verder te ontplooien, hun inkomen te verhogen en zoveel mogelijk zelfstandig in hun levensonderhoud te voorzien.
- Voor de gemeente leidt uitstroom van uitkeringsgerechtigden naar werk tot een verlaging van de uitkeringslasten. Dit is belangrijk vanwege de financiële verantwoordelijkheid die de gemeente heeft in het kader van de uitvoering van de Wwb. Immers: een overschrijding van het door het rijk beschikbaar gestelde budget moet door de gemeente zelf worden betaald.

2.2 Invoering Participatiewet

Vanaf 1 januari 2015 verandert het wettelijk kader waarbinnen de gemeente Rheden haar re-integratietaak moet uitvoeren aanzienlijk. Eind 2012 heeft het kabinet Rutte II namelijk de hoofdlijnen van de nieuwe Participatiewet¹ gepresenteerd. Door het sociaal akkoord dat werkgevers, werknemers en het kabinet op 11 april 2013 sloten, werd een deel van de plannen van het initiële wetsvoorstel van de Participatiewet gewijzigd. Echter, de hoofdlijn van het wettelijk kader blijft overeind. De gemeenten worden verantwoordelijk voor de uitvoering van de nieuwe wet.

2.2.1 Aanleiding

De aanzienlijke stijging van het aantal klanten en de uitgaven in de Wwb, Wsw en Wajong vormen een eerste belangrijke aanleiding voor de wijziging van de wetgeving op het gebied van re-integratie. Daarnaast is er landelijk momenteel sprake van een versnippering en verkokering van voorzieningen op het gebied van werk en inkomen. Een veelheid van organisaties is actief op dit terrein, wat soms leidt tot afstemmingsproblemen en onnodig hoge kosten. Bovendien is het voor burgers niet altijd duidelijk bij welke organisatie ze terecht kunnen met hun vraag. Ten slotte bevatten de huidige regelingen "perverse prikkels", zoals:

- Focus op output (re-integratietrajecten) in plaats van outcome (mensen aan het werk).
- Beperkte prikkel voor werkgevers om mensen met een arbeidsbeperking in dienst te nemen.
- Blokkades voor mensen met een arbeidsbeperking om de aanwezige arbeidsmogelijkheden te benutten.

¹ Dit wetsvoorstel kwam grotendeels overeen met het wetsvoorstel Wet werken naar vermogen dat in het voorjaar van 2012, na de val van het kabinet Rutte I, controversieel werd verklaard.

- Beperkte prikkel om van een beschutte werkomgeving naar regulier werk te bewegen (met name in Wsw).

De Participatiewet speelt in op de onvolkomenheden van het huidige systeem voor re-integratie.

2.2.2 Hoofdpijnen wetsvoorstel

De Participatiewet maakt deel uit van de brede transformatie (fundamentele verandering) van het sociale domein. Nieuwe taken en verantwoordelijkheden komen naar de gemeente toe; niet alleen op het gebied van werk en sociale zekerheid, maar ook op het gebied van de AWBZ en Wmo, en jeugdhulp. De doelstellingen van deze sociale decentralisaties vertonen een sterke overeenkomst: het bevorderen van de sociale participatie en de ondersteuning van de kwetsbare mensen die het op eigen kracht niet redden. De gemeente krijgt hiermee de kans om met nieuwe arrangementen en samenwerkingsrelaties een ontkokerd stelsel van ondersteuning in te richten, dicht bij de Rhedense burger.

De Participatiewet brengt de huidige Wet werk en bijstand, de Wet sociale werkvoorziening (Wsw) en een deel van de Wet werk en arbeidsondersteuning jonggehandicapten (Wajong) samen tot één regeling voor iedereen die in staat is om te werken.

Het doel van de Participatiewet is dat iedereen naar zijn of haar eigen mogelijkheden werkt, bij voorkeur en zoveel als mogelijk betaald en bij een reguliere werkgever.
Hulp en ondersteuning blijven beschikbaar voor mensen die dat écht nodig hebben.

De hoofdpijnen van de Participatiewet² zijn als volgt samen te vatten:

De gemeente krijgt te maken met een grotere en deels nieuwe groep klanten...

- De Wajong is vanaf 1 januari 2015 enkel nog toegankelijk voor mensen die duurzaam geen arbeidsmogelijkheden hebben. De uitvoering van de Wajong blijft de taak van het UWV. De arbeidsmogelijkheden van jonggehandicapten die al een Wajong-uitkering ontvangen, worden opnieuw beoordeeld in de periode van 2015 tot 2017. Als blijkt dat mensen arbeidsvermogen hebben en tot de doelgroep van de Participatiewet behoren, kunnen zij een beroep doen op een bijstandsuitkering. Volgens het sociaal akkoord van april 2013 moet de ondersteuning van deze groep mensen worden vormgegeven in een zogenaamd regionaal Werkbedrijf. In het Werkbedrijf werken gemeenten per arbeidsmarktregio samen met werkgevers, het SW-bedrijf en het UWV. Hoe die samenwerking vorm krijgt, is nog niet bekend. Dit wordt in het najaar van 2013 uitgewerkt in de Werkkamer, een overlegplatform van de sociale partners en de VNG.
- De Wsw wordt per 1 januari 2015 afgesloten voor nieuwe instroom. Deze mensen vallen vanaf 2015 onder de Participatiewet. De bestaande SW-medewerkers behouden hun rechten. Gemeenten krijgen beleidsruimte om een nieuwe vorm van beschermt werk te organiseren in het regionale Werkbedrijf.
- Vanaf 1 januari 2015 wordt de IOAW geleidelijk afgeschaft.

... terwijl het Rijk fors bezuinigt op de beschikbare financiële middelen.

- De re-integratiemiddelen en begeleidingsmiddelen van de Wwb, Wsw en een gedeelte van de Wajong worden samengevoegd tot één gebundeld re-integratiebudget.
- Op het totale gebundelde budget wordt een flinke korting doorgevoerd, bestaand uit een korting op het voormalig Participatiebudget en een efficiencykorting op de subsidie per SW-plaats.
- Het budget voor de herstructurering van de Wsw wordt ingetrokken.

² Gebaseerd op de Contourennota van staatssecretaris Klijnsma van 21 december 2012, de besprekingen van het regeerakkoord en de Contourennota in de Tweede Kamer, informatie van de VNG, de kamerbrief van 27 juni 2013 over participatiewet en quotum na sociaal akkoord en het concept van de 4^e Nota van Wijziging Participatiewet.

- Vooral nog blijft de gemeente de financiële middelen voor de uitkeringen ontvangen via het Wwb-inkomensdeel.

Werkgevers spelen een cruciale rol.

- Het Rijk verwacht dat gemeenten en UWV hun samenwerking rond de werkgeversdienstverlening voort zetten. Gemeenten en sociale partners dienen deze samenwerking vorm te geven op het niveau van de arbeidsmarktregio, waarbij sprake is van één aanspreekpunt waar werkgevers terecht kunnen voor informatie, advies en expertise.
- Werkgevers en overheid zetten zich landelijk in om 125.000 extra banen voor mensen met een arbeidshandicap te scheppen. Als zij onvoldoende banen realiseren, treedt na overleg met sociale partners en gemeenten, een wettelijke quotumregeling in werking. De quotumregeling treedt in werking als werkgevers en overheid minder banen realiseren dan is afgesproken in het sociaal akkoord.
- Het instrument loonkostensubsidie vervangt het instrument loondispensatie. Uitgangspunt is dat mensen met een verminderde productiviteit zoveel mogelijk werken bij een reguliere werkgever tegen het wettelijk minimumloon of het Cao-loon. De werkgever ontvangt een loonkostensubsidie van de gemeente om het verschil tussen loonwaarde van de werknemer en het wettelijk minimumloon te compenseren.

Strenger handhaven om draagvlak voor voorzieningen te behouden.

- Om draagvlak voor het sociale zekerheidsstelsel te behouden, wordt strenger toegezien op de naleving van verplichtingen. Hiertoe wordt het sanctiebeleid op het gebied van re-integratie de komende jaren wettelijk aangescherpt.
- Ook worden de bevoegdheden en uitrusting van lokale toezichthouders en handhavers uitgebreid.

2.3 De opgave voor gemeente Rheden

De paradoxale ontwikkeling van meer klanten en minder budget vraagt om een tijdige inschatting van de consequenties van de Participatiewet voor gemeente Rheden. Hoe vertalen de wettelijke kaders zich naar de opgave voor onze gemeente in de komende jaren?³ In deze paragraaf geven we inzicht in de verwachte groep klanten waarmee gemeente Rheden de komende vier jaar te maken krijgt. Daarnaast worden de beschikbare financiële middelen voor re-integratieactiviteiten voor de komende vier jaren geraamd. De opgave die voortkomt uit deze verkenning vormt het uitgangspunt voor de te maken beleidskeuzes op het gebied van re-integratie in gemeente Rheden.

2.3.1 Meer klanten, meer diversiteit

Onderstaande tabel geeft inzicht in het verwachte aantal klanten voor gemeente Rheden onder de Participatiewet in de periode 2014 tot 2017. Wanneer we spreken over de invulling van de re-integratietaken van de gemeente is het *aantal klanten met een uitkering* relevant. Immers, als twee volwassenen met arbeidsmogelijkheden samenleven, kunnen zij een gezamenlijke uitkering ontvangen (we tellen dan één uitkering), terwijl beide in aanmerking kunnen komen voor ondersteuning bij (het vinden van) werk (we tellen dan twee klanten).⁴ Bijlage 1 bevat een toelichting op de prognose van het aantal Participatiewetklanten in gemeente Rheden.

³ We baseren ons op de Contourennota van staatssecretaris Klijnsma van 21 december 2012, de besprekingen van het regeerakkoord en de Contourennota in de Tweede Kamer, informatie van de VNG, de kamerbrief van 27 juni 2013 over participatiewet en quotum na sociaal akkoord en de 4^e Nota van Wijziging Participatiewet.

⁴ Bij het berekenen van de uitkeringslasten van de gemeente is het aantal uitkeringen de juiste indicator (hoofdstuk 5).

Tabel 1: Verwachte klantaantallen Participatiewet gemeente Rheden 2014-2017

Aantal klanten Participatiewet	2013	2014	2015	2016	2017
1. Huidige klanten, waarvan	970	1.044	1.148	1.208	1.274
<i>Wwb</i>	894	962	1.058	1.113	1.173
<i>IOAW</i>	65	70	77	81	86
<i>IOAZ</i>	11	12	13	14	15
2. Voormalig Wajong	n.v.t.	n.v.t.	56	112	168
3. Voormalig Wsw, waarvan	n.v.t.	n.v.t.	12	24	36
<i>beschut werk</i>	n.v.t.	n.v.t.	6	12	18
<i>niet-beschut werk</i>	n.v.t.	n.v.t.	6	12	18
Subtotaal aantal klanten, excl. bestaande Wsw	970	1.044	1.216	1.344	1.478
<i>Absolute en relatieve groei</i>		74 7,61%	172 16,46%	128 10,54%	134 9,94%
4. Bestaande Wsw	326	326	310	294	280
Totaal aantal klanten Participatiewet	1.296	1.370	1.526	1.638	1.757
<i>Absolute en relatieve groei</i>		74 5,69%	156 11,35%	113 7,38%	119 7,26%

Kenmerken klantenbestand gemeente Rheden

In aanvulling op de omvang van het toekomstige bestand van uitkeringsgerechtigden in gemeente Rheden zetten we een aantal opvallende kenmerken van het huidige Wwb-klantenbestand op een rij⁵:

- Benchmarkresultaten laten zien dat **jongeren licht ondervertegenwoordigd** zijn in ons Wwb-bestand; de bijstandsdichtheid onder jongeren tot 27 jaar ligt onder het landelijk gemiddelde en het gemiddelde van tien referentiegemeenten met een vergelijkbare sociaaleconomische structuur. Daarentegen is het aantal uitkeringsgerechtigden in de **leeftijdscategorieën 35 tot 45 jaar en 55 tot 65 jaar juist groter** dan het gemiddelde in Nederland en de referentiegemeenten.
- Het Wwb-bestand van gemeente Rheden telt duidelijk **meer vrouwen dan mannen**. Bovendien laten benchmarkresultaten zien dat we te maken hebben met **relatief veel alleenstaande vrouwen tussen 45 en 65 jaar**. Een mogelijke verklaring hiervoor is het aantal echtscheidingen in onze gemeente dat ruim boven het landelijke gemiddelde ligt.
- Een aanzienlijk deel van de Rhedense uitkeringsgerechtigden **woont in de wijk Velp Zuid** (41,3%), gevolgd door **Dieren** (30,5%) en **Rheden** (16,8%).
- Benchmarkresultaten tonen aan dat het **percentage laagopgeleiden ten opzichte van de beroepsbevolking licht boven het landelijke gemiddelde** uitkomt.
- In vergelijking tot de referentiegemeenten kent gemeente Rheden een **groot aantal personen tussen 15 en 65 jaar met een Wajong-uitkering**. Datzelfde geldt voor het aantal personen in een **institutioneel huishouden** (zoals AWBZ-instellingen voor mensen met een lichamelijke of verstandelijke beperking).

Ook heeft een deel van de nieuwe klanten die geen beroep meer kunnen doen op de Wajong of Wsw op basis van hun arbeidsbeperkingen behoefte aan specifieke ondersteuning (zie paragraaf 4.3).

⁵ Gebaseerd op Berenschot (maart 2013). *Benchmark Wwb en statistisch profiel gemeente Rheden*. En Gemeente Rheden, Maatschappelijke Zaken (maart 2013). *Managementinformatie 2012*.

Conclusies verwachte klantaantallen Participatiewet gemeente Rheden

- Door de toestroom van nieuwe klantgroepen onder de Participatiewet en de verslechterde arbeidsmarktsituatie krijgt gemeente Rheden de komende jaren te maken met een aanzienlijk grotere groep klanten. De verwachte groei van het aantal klanten is het grootst in 2015. Zonder aanvullende activiteiten om instroom te beperken en uitstroom te bevorderen neemt het totale klantaantal in vier jaar toe met ruim 450 personen.
- Het aandeel klanten dat voorheen in aanmerking zou komen voor een Wajong-uitkering groeit in de loop der tijd, mede door de herkeuring van mensen die al een Wajong-uitkering ontvangen.
- Door de sterfhuiscstructie van de bestaande Wsw neemt de omvang van de bestaande Wsw-klantgroep de komende jaren zeer langzaam af. Hierdoor blijft gemeente Rheden nog lange tijd verantwoordelijk voor de mensen die op dit moment een arbeidsplaats bij Presikhaaf Bedrijven hebben.
- Een deel van de nieuwe klanten die naar de gemeente toe komen, heeft op basis van hun arbeidsbeperkingen een andere ondersteuningsbehoefte dan de bestaande klanten in de Wwb.

2.3.2 Minder middelen, dreigende tekorten

Uitsluitsel over de exacte financiële gevolgen van de Participatiewet geeft het ministerie van SZW pas in de meicirculaire in 2014. Toch geven de brieven over het wetsvoorstel aan de Tweede Kamer en het concept van de 4^e Nota van Wijziging van de Participatiewet al in grote lijnen aan wat landelijk de budgettaire gevolgen van de Participatiewet voor de gemeenten zijn. Uitgaande van deze hoofdlijnen en de huidige verdeelsystematiek⁶ van zowel re-integratiemiddelen als het Wwb-inkomensdeel geeft tabel 2 een voorlopige indicatie van het ongedeelde re-integratiebudget dat gemeente Rheden in de komende jaren ontvangt.⁷ Let op: de bedragen in onderstaande tabel zijn indicatief en dienen enkel om de beleidsbepaling te ondersteunen. Er vindt op dit moment geen vertaling naar de gemeentelijke begroting plaats.

Tabel 2: *Indicatieve prognose re-integratiebudget gemeente Rheden 2014-2017*

Indicatieve budgetten re-integratie <i>x €1.000</i>	2014	2015	2016	2017
Inkomsten re-integratie (voormalig participatiebudget Wwb)	1.300	1.200	1.200	1.100
Inkomsten re-integratie voormalig Wajong en Wsw	n.v.t.	100	200	300
Inkomsten bestaande Wsw (voormalig Wsw-budget)	7.800	7.400	6.800	6.300
Totaal ongedeelde re-integratiebudget	9.100	8.700	8.200	7.700

De re-integratiemiddelen en begeleidingsmiddelen van de Wwb, Wsw en een gedeelte van de Wajong worden bij de invoering van de Participatiewet samengevoegd tot één gebundeld re-integratiebudget. Op het totale budget wordt een flinke korting doorgevoerd. Deze bestaat uit een korting op het voormalig Participatiebudget en een efficiencykorting op de subsidie per SW-plaats. Bovenstaande tabel laat zien dat de middelen die de gemeente Rheden ontvangt voor haar re-

⁶ Het ministerie van SZW buigt zich momenteel over een eventuele, nieuwe verdeelsleutel voor het re-integratiebudget en mogelijk ook het Wwb-inkomensdeel. Naar verwachting scheidt de meicirculaire 2014 meer duidelijkheid over de gekozen verdeelsystematiek vanaf 2015.

⁷ De toelichting op de gegevens in de tabel 2 en een meer uitgebreide prognose van te verwachten inkomsten én uitgaven is te vinden in hoofdstuk 5.

integratietaak tussen 2014 en 2017 naar verwachting afnemen met circa €1,4 miljoen. We verwachten een daling van de rijksbijdrage voor de uitvoering van de huidige Wsw van ongeveer €7,8 miljoen in 2014 naar €6,3 miljoen drie jaar later. En hoewel het aantal Participatiewetklanten de komende jaren aanzienlijk stijgt, ontvangt de gemeente voor de ondersteuning van deze mensen bij (het vinden van) werk jaarlijks een budget van min of meer gelijke omvang (€1,3 à €1,4 miljoen). Overigens is dit dalende budgetverloop al enkele jaren zichtbaar. Zo ontving gemeente Rheden in 2011 via het participatiebudget nog circa €2,8 miljoen voor haar re-integratietaak.

Conclusies verwachte budgetten Participatiewet gemeente Rheden

- Ondanks de forse toename van de omvang en diversiteit van het toekomstige klantenbestand in gemeente Rheden, krimpt het re-integratiebudget de komende jaren aanzienlijk.

2.4 Sociaaleconomische context

De effectiviteit van de uitvoering van ons re-integratiebeleid is medeafhankelijk van de sociaaleconomische omstandigheden in onze gemeente en de arbeidsmarktregio. De economische crisis en landelijke bezuinigingen hebben een negatieve invloed op de arbeidsmarktkansen voor onze inwoners. Zo ligt het werkgelegenheidspercentage voor het COROP-gebied Arnhem-Nijmegen onder het landelijk gemiddelde.

Onze gemeente is in economisch opzicht sterk afhankelijk van de stad Arnhem. De dienstensector biedt momenteel de meeste werkgelegenheid. In de landbouw, nijverheid, groothandel en transport is er sprake van krimp. Tegelijkertijd zorgt de ouder wordende samenleving juist voor nieuwe kansen voor recreatie, toerisme en de zorg. Ook de opkomst van zogenaamde groene werkgelegenheid (mensen leven en werken in de natuur én ondernemers investeren in duurzaamheid) is eveneens typerend voor de lokale en regionale arbeidsmarkt.

Uit het regiorapport Arnhem/de Liemers blijkt dat de krapte op de arbeidsmarkt in Gelderland in 2013 toeneemt in de sectoren techniek en administratie en in de middelbare beroepen in de sectoren transport, taalkundig en gedrag en maatschappij⁸. Omdat voor de werkgelegenheid in de regio Arnhem de belangrijkste sectoren worden gevormd door zakelijke dienstverlening, zorg, handel en reparatie, en transport zal de krapte op de arbeidsmarkt in onze regio dan ook toenemen. In de hele regio groeit het aantal banen in de gezondheidszorg tot 2015 met ruim 11%. Daarentegen is er ook een aantal sectoren te onderscheiden die de komende jaren weinig kansen op werk bieden. In de metaal en elektrotechniek vertoont de arbeidsmarkt in Gelderland een kleine krapte, maar in de totale technische sector in de regio krimpt het aantal banen in de technische sector tot 2015 met ruim 14%. Ook het aantal banen in de landbouw en visserij neemt tot 2015 af met ruim 13%.

Krapte op de arbeidsmarkt biedt kansen voor uitkeringsgerechtigden om in de groeisectoren werk te vinden. De gemeente kan daarbij ondersteunen en klanten stimuleren om zich op specifieke, kansrijke beroepsgroepen te richten. Ook de lokale en regionale werkgeversdienstverlening sluit aan bij de kansen die de huidige en toekomstige arbeidsmarktsituatie biedt. Bovendien werkt gemeente Rheden sinds 2006 gestructureerd aan verbetering van het economische klimaat. De plannen zijn uitgewerkt in de economische beleidsnota De economische toekomst van de gemeente Rheden en het economische actieprogramma Werk in uitvoering 2010-2015.

2.5 Conclusie

De opgave voor gemeente Rheden is helder: het groeiende aantal klanten en het krimpende re-integratiebudget benadrukken nogmaals het belang van een doeltreffende en doelmatige invulling van onze gemeentelijke re-integratietaak. In het vervolg van dit meerjarenbeleidsplan geven we richting aan het antwoord van gemeente Rheden op de uitdaging die ons de komende jaren te

⁸ Er is sprake van een krappe arbeidsmarkt als de vraag naar arbeid groter is dan het aanbod van arbeid. Werkgevers blijven dan dus zitten met onvervulde vacatures, ofwel een openstaande vraag naar arbeidskracht.

wachten staat. Daarbij spelen we in op de kenmerken van het (toekomstige) klantenbestand en maken we gebruik van de kansen die onze omgeving ons biedt.

3 Wat willen we bereiken?

In dit hoofdstuk benoemen we de doelen van het gemeentelijk re-integratiebeleid in Rheden voor de komende vier jaar.

3.1 Sociale visie als uitgangspunt

Uitgangspunt voor het Rhedense re-integratiebeleid is de sociale visie, zoals deze in juni 2012 door de gemeenteraad is vastgesteld en in november 2013 is herijkt (zie *Sociale visie: van zelfredzaamheid naar samenredzaamheid*).

De Rhedense visie is gebaseerd op het volgende mensbeeld:

"In een samenleving waar echt samengeleefd wordt, staat niemand buiten spel. In zo'n samenleving bekommeren mensen zich om hun medeburgers en zijn zij betrokken bij wat er gebeurt in hun eigen buurt. Iedereen doet er toe en iedereen draagt zijn steentje bij. Dit betekent, dat mensen op basis van hun eigen kracht hun eigen problemen oplossen en dat mensen met elkaar, elkaars problemen oplossen. Deze betrokkenheid ontstaat in een samenleving waar mensen sociale verbanden met elkaar aangaan".

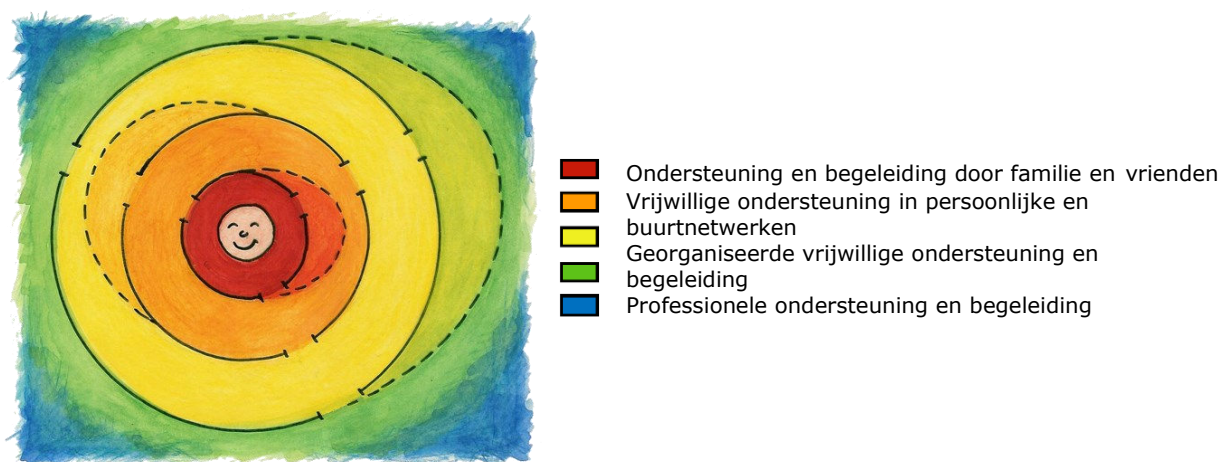
In de sociale visie staan de volgende begrippen centraal:

- Eigen verantwoordelijkheid en zelfregie
- Benutten van sociale netwerken
- Focus op kwetsbare groepen
- Preventief voor curatief
- Collectief voor individueel
- Maatwerk
- Integraal werken vanuit de directe leefwereld van de burger; 1 huishouden, 1 plan, 1 regisseur
- Sturen op resultaat
- Samenredzaamheid; de gemeente verbindt en faciliteert

Het Rhedens model

Ook wordt in de sociale visie het Rhedens model (zie figuur 1) gepresenteerd. Het Rhedens model is van toepassing op alle beleidsterreinen van waaruit ondersteuning wordt geboden aan burgers in een kwetsbare positie. Net als in het gemeentelijk Wmo-beleid wordt dit model in het meerjarenbeleidsplan re-integratie als vertrekpunt genomen.

Figuur 1: *Rhedens model*

Het Rhedens model bestaat uit vier cirkels:

1. De eerste cirkel (rood) vormt het hart van het model. Hierin staat onze inwoner centraal. De eigen potentie en kracht van onze inwoners en de mogelijkheden en kracht van hun netwerk van familie en vrienden vormen het uitgangspunt. Mensen zijn primair zelf verantwoordelijk voor hun eigen leven. Als zij daarbij hulp nodig hebben, doen zij een beroep op hun meest nabije netwerk: familie en vrienden.
2. Als mensen een ondersteunings- of begeleidingsbehoefte hebben waarin zichzelf en hun nabije netwerk niet kunnen voorzien, komt de volgende ring in beeld (oranje): de vrijwillige ondersteuning of begeleiding vanuit kennissen of vanuit de buurt. Hierbij komt bijvoorbeeld een ondernemer uit de eigen kennissenkring in actie.
3. Als ook dit netwerk niet kan voorzien in de behoefte van mensen aan ondersteuning of begeleiding, dan kunnen mensen een beroep doen op de georganiseerde vrijwillige ondersteuning (gele cirkel). Hier komen de vrijwilligers in beeld die een specifieke dienst leveren; ze hoeven de betreffende persoon niet persoonlijk te kennen. Denk bijvoorbeeld aan de vrijwilligers die helpen bij budgetbeheer of bij het vinden van vacatures.
4. Tot slot: als ook die vrijwilligers niet kunnen voorzien in de noodzakelijke ondersteuning, dan pas kunnen mensen een beroep doen op professionele ondersteuning of begeleiding. Dan komen de consultants van de gemeente, de beroepskrachten van uitzendbureaus en re-integratiebedrijven of begeleiders van de sociale werkvoorziening in beeld.

De ene cirkel is voor de ene persoon groter dan voor de andere persoon. Niet iedereen heeft immers een even groot netwerk. En niet voor elke ondersteuningsbehoefte is passende informele ondersteuning voorhanden. Elk mens is uniek en elke situatie is uniek. Het verlenen van ondersteuning en begeleiding is dus **maatwerk**. Dit betekent ook dat mensen met dezelfde ondersteuningsbehoefte elk wat anders krijgen, omdat zij een ander persoonlijk netwerk hebben! Niemand heeft recht op bepaalde ondersteuning.

Ook het moment waarop mensen van de ene cirkel in de andere terecht komen, is verschillend. De ambitie van de gemeente Rheden is dat mensen soepel van de ene in de andere cirkel terecht komen: van binnen naar buiten, maar zeker ook van buiten naar binnen. Wij streven naar een warme doorgeleiding van binnen naar buiten, en ook naar (verantwoorde) afbouw van ondersteuning en begeleiding, zodat mensen van de buitenste cirkels weer zoveel als mogelijk naar de binnenste bewegen.

Kadernota voor het sociale domein

In december 2013 wordt de kadernota voor het sociale domein *Naar samenredzaamheid in Rheden* besproken in de Rhedense gemeenteraad. De kadernota vormt een extra schakel tussen de Rhedense sociale visie en de specifieke beleidskaders per afzonderlijke wet, waaronder dit meerjarenbeleidsplan re-integratie. De kadernota benoemt vier uitgangspunten die op het brede sociale domein van toepassing zijn, namelijk:

- Ontzorgen en normaliseren van kwetsbaarheid en probleemgedrag
- Luisteren, kijken en handelen vanuit de inwoner
- Voortbouwen op wat Rheden al heeft en lokaal doen wat lokaal kan
- Oplossingen samenbrengen in een maatwerkarrangement

Met de vier uitgangspunten in de kadernota wil gemeente Rheden een uniforme aanpak realiseren voor de taken in het sociale domein waarvoor onze gemeente verantwoordelijk is en wordt. Als afgeleide van de Rhedense sociale visie, ligt ook de kadernota voor het sociale domein aan de basis van het meerjarenbeleidsplan re-integratie.

3.2 Re-integratie in Rheden: kansen op werk benutten

Wat wil gemeente Rheden de komende jaren wil bereiken op het gebied van re-integratie? Wanneer we de sociale visie en kadernota voor het sociale domein vertalen naar het gemeentelijk re-integratiebeleid komen we tot de volgende, kaderstellende re-integratiedoelen:

- **Toegangspoort**

Hulpvragen van inwoners kunnen op verschillende manieren bij de gemeente Rheden terecht komen. Via het fysieke loket van de gemeente, telefonisch of per e-mail, maar vooral ook via mensen en organisaties die actief zijn in de wijken en buurten, dicht bij de burgers. Voor de enkelvoudige hulpvragen op het gebied van werk en inkomen blijft de

gemeente zelf de toegangspoort. Zo houden we goed zicht op (de hulpvragen van) onze klanten en behouden we de korte lijnen die zorgen voor een goede afstemming tussen inkomensondersteuning en ondersteuning bij (het vinden van) werk. Wanneer er sprake is van een meervoudige hulpvraag op meerdere leefgebieden, kiezen we voor een integrale benadering volgens het principe van **één gezin, één plan**, bijvoorbeeld in een sociaal wijkteam.

- **We benutten de eigen mogelijkheden van mensen om zelf inkomen te verdienen**

We benutten zoveel mogelijk de talenten en eigen mogelijkheden van mensen en hun naaste omgeving (familie, vrienden, buurt, wijk) om zoveel mogelijk en zo snel mogelijk eigen inkomen te verdienen. De gemeente neemt de verantwoordelijkheid van haar inwoners hierbij niet over en heeft een ondersteunende, faciliterende rol (**samenredzaamheid**). We kijken samen met onze inwoners dus eerst naar de ondersteuningsmogelijkheden die dicht bij hen liggen (de rode, oranje en gele cirkels in het Rhedens model), voordat we eventueel professionele ondersteuning en begeleiding inschakelen (groen en blauw in het Rhedens model). De persoonlijke ondersteuningsbehoefte vraagt om **maatwerk**. Waar dat écht nodig is, blijven we ondersteuning bieden aan onze kwetsbare inwoners (**vangnet**). Dat kan in de vorm van een uitkering en door ondersteuning bij (het vinden van) werk.

- **Zoveel mogelijk betaald werk bij reguliere werkgevers**

Om eigen inkomen te verdienen, streven we zoveel mogelijk naar betaald werk bij reguliere werkgevers. Enerzijds draagt betaald werk bij aan de economische zelfstandigheid van onze inwoners, anderzijds helpt het de gemeente om de uitkeringslasten te beperken en de inkomensvoorziening voor onze kwetsbare inwoners betaalbaar te houden. Onze inwoners doen zoveel mogelijk mee in de "gewone" maatschappij (geen uitzonderingspositie). Ook tijdelijk werk, deeltijdwerk en het werken naar loonwaarde zien we als goede manieren om (gedeeltelijk) het eigen inkomen te verdienen. De gemeentelijke werkprocessen ondersteunen dit principe (bijvoorbeeld: administratieve processen rond de uitkeringsverstrekking mogen geen drempel vormen om betaald werk te verrichten). Mensen binnen de sociale werkvoorziening proberen we zoveel mogelijk via detachering en begeleid werken aan het werk te helpen bij reguliere werkgevers. Ook het beschut werken organiseren we zoveel als mogelijk bij reguliere werkgevers. Dit geldt voor zowel het bestaande beschut werken binnen de sociale werkvoorziening, als het nieuw vorm te geven beschut werken onder de Participatiewet.

- **Tegenprestatie naar vermogen**

Als iemand (nog) niet voldoende eigen inkomen kan verdienen, benutten we de eigen mogelijkheden van mensen en hun naaste omgeving om naar vermogen een tegenprestatie voor de uitkering te leveren. We sluiten hiermee aan bij het principe van **wederkerigheid**. In het algemeen geldt dat mensen het prettig vinden om actief mee te doen in de samenleving en dat hun inzet gewaardeerd wordt. Deze **intrinsieke motivatie** levert de beste en meest duurzame inzet op, waar we als samenleving op kunnen bouwen. De tegenprestatie komt uit de mensen zelf en hoeft in de regel dan ook niet opgelegd te worden. Tegelijkertijd zijn er mensen die niet vanuit zichzelf gemotiveerd zijn om een tegenprestatie voor de uitkering te leveren. Ook van deze mensen verwachten we dat **iedereen wie dat kan een bijdrage levert**. Niet mee *willen* doen, mag consequenties hebben voor de uitkering.

De tegenprestatie is maatschappelijk zinvol en draagt waar mogelijk bij aan de ontwikkelkansen van de mensen. We zoeken naar vormen van tegenprestaties die zoveel mogelijk aansluiten bij doelstellingen en opdrachten op andere gemeentelijke beleidsterreinen, zoals vervoer en ondersteuning bij uitvoering van de Wmo of het beheer van de openbare ruimte. Het mes snijdt dan aan twee kanten.

- **Samenwerking met partners**

We willen de ondersteuning aan onze burgers zoveel mogelijk samen met onze partners vormgeven. Tegelijkertijd is samenwerking nooit een doel op zich. We werken samen vanuit de gedachte dat het meerwaarde heeft voor onze inwoners en gemeente. Bij voorkeur werken we samen met meerdere partners en aanbieders om onze re-integratiedoelen te bereiken; dit biedt flexibiliteit en ruimte voor maatwerk. We zoeken naar samenwerking op het gebied van werk (met bijvoorbeeld werkgevers, uitzendbureaus, sociale werkvoorziening, vrijwilligersorganisaties, UWV), onderwijs (ROC's, bedrijfsopleidingen), zorg (lokale zorgaanbieders) en jeugdhulp (Bureau Jeugdzorg).

Daarnaast zetten we de gemeentelijke samenwerking op het gebied van Werk en Re-integratie in regio Arnhem⁹ voort.

- **Ondersteunen van lokale en regionale werkgevers**

We ondersteunen lokale en regionale werkgevers waar nodig. Dit doen we zowel via de lokale werkgeversdienstverlening, als via de werkgeversdienstverlening die regionaal, op het niveau van de arbeidsmarktregio, wordt vormgegeven. De werkgeversdienstverlening is gericht op het wegnemen van belemmeringen voor werkgevers om inwoners met een afstand tot de arbeidsmarkt in dienst te nemen.

- **Gemeente Rheden als werkgever en opdrachtgever**

Op het gebied van re-integratie vervult gemeente Rheden zelf een belangrijke rol als werkgever én als opdrachtgever voor samenwerkingspartners. In het kader van goed opdrachtgeverschap maken we vooraf heldere resultaatafspraken met onze samenwerkingspartners. We hanteren bovendien het principe van **social return** om onze inwoners te ondersteunen bij het vinden van werk (bijvoorbeeld bij bouwprojecten, infrastructurele werken en levering van diensten).

- **Preventie en handhaving**

We voorkomen dat burgers onterecht of onnodig lang een beroep doen op het vangnet van een uitkering en re-integratie. Zo waarborgen we (de betaalbaarheid van) onze sociale voorzieningen voor de toekomst en houden we het maatschappelijk draagvlak voor onze dienstverlening en ondersteuning in stand. Fraude ondermijnt de solidariteit en mag niet lonen. Het belang van fraudebestrijding en handhaving wordt onderstreept door de aanscherping van wet- en regelgeving vanuit het rijk, maar ook door de aandacht voor dit onderwerp bij de aanvragen van (meerjarige en incidentele) aanvullende uitkeringen voor het Wwb-inkomensdeel. Handhaving is dan ook een onlosmakelijk onderdeel van ons re-integratiebeleid.

Handhaving heeft een preventieve signaalfunctie; het moet op voorhand duidelijk zijn dat het niet naleven van de regels niet acceptabel en niet rendabel is. Als een inwoner een beroep doet op ondersteuning en bewust de regels overtreedt, zal hij de consequenties zelf moeten aanvaarden. Als gemeente hebben we de verantwoordelijkheid om onze inwoners op tijd en duidelijk te informeren over de regels en over de gevolgen van het overtreden van die regels.

- **Kostenbewuste en effectieve inzet van middelen**

De komende jaren zijn minder financiële middelen voor re-integratie beschikbaar. Dit vraagt om duidelijke keuzes: wat doen we als gemeente wel én wat doen we niet (meer)? De ondersteuning die de gemeente biedt, is aanvullend op bestaande ondersteuningsmogelijkheden en voorliggende voorzieningen, zoals initiatieven in de buurt, begeleiding door vrijwilligersorganisaties, uitzendbureaus en zorgaanbieders. We zetten de beschikbare middelen in, daar waar ze het hardst nodig zijn om onze re-integratiedoelen te bereiken. Ondersteuning bij sociale activering waarbij op korte termijn geen uitzicht is op werk of een tegenprestatie naar vermogen wordt vanaf 2016 niet langer uit re-integratiemiddelen betaald. Dit betekent niet dat voor deze mensen geen ondersteuning meer beschikbaar is, in tegendeel. Tot 2016 zoeken we alternatieve vormen en financiering van ondersteuning voor deze groep mensen. De komende twee jaren benutten we bovendien als overgangperiode om een warme overdracht van lopende begeleiding te waarborgen.

We benutten schaalvoordelen door ondersteuning bij (het vinden van) werk zoveel mogelijk in groepsverband te organiseren. Collectieve voorzieningen gaan voor individuele voorzieningen.

Bij de inkoop van ondersteuning bij re-integratie door private of publieke partners beoordelen we het aanbod op prijs en kwaliteit. De aanbieder met de beste prijs-kwaliteit verhouding krijgt de opdracht gegund. Vooraf maken we heldere resultaatafspraken, die we tussentijds en achteraf evalueren. Het niet behalen van de resultaten kan leiden tot beëindiging van de activiteiten en het contract. Projecten en pilots die we de komende jaren uitvoeren, worden op dezelfde manier gemonitord.

⁹ De regio wordt gevormd door de gemeenten Arnhem, Renkum, Lingewaard, Overbetuwe, Westervoort, Duiven, Zevenaar, Rijnwaarden, Doesburg, Rozendaal, Wageningen en Rheden.

In het volgende hoofdstuk vertalen we de kaderstellende re-integratiedoelen naar meer concrete doelstellingen voor de periode 2014-2017.

3.3 Nauwe samenhang met hervorming sociale werkvoorziening

Een bijzondere vorm van re-integratie is de sociale werkvoorziening. Presikhaaf Bedrijven is de uitvoeringsorganisatie voor de Wet sociale werkvoorziening, die voor gemeente Rheden en tien andere gemeenten in de regio Arnhem werkt binnen een gemeenschappelijke regeling. Via de gemeente Rheden werken ruim 300 mensen met de Wsw-indicatie bij Presikhaaf Bedrijven of via Presikhaaf Bedrijven bij reguliere werkgevers.

Gemeente Rheden wil ook de arbeidsmogelijkheden van mensen met een Wsw-indicatie optimaal benutten. Doel is om zoveel mogelijk mensen met een Wsw-indicatie via of vanuit Presikhaaf Bedrijven te begeleiden om bij reguliere werkgevers aan de slag te gaan. Dit is een breuk met de vroegere werkwijze van Presikhaaf Bedrijven, toen een substantieel deel van de mensen met een Wsw-indicatie nog binnen Presikhaaf Bedrijven zelf aan het werk ging. Deze ontwikkeling vraagt dan ook om een hervorming van de bestaande organisatie. Presikhaaf Bedrijven voert momenteel organisatorisch een splitsing door tussen het bieden van beschermt werk aan mensen met een Wsw-indicatie en een grote afstand tot de arbeidsmarkt enerzijds, en de bemiddeling van mensen met een Wsw-indicatie en een overbrugbare afstand tot de arbeidsmarkt via detachering en begeleid werken naar een plek bij een reguliere werkgever anderzijds.

Met de invoering van de Participatiewet per 1 januari 2015 stopt de instroom in de Wsw. Om de gevolgen van de Participatiewet te vertalen naar de hervorming en organisatie van Presikhaaf Bedrijven loopt er een apart (besluitvormings)traject. Gezien de nauwe samenhang met de overige re-integratietaken van de gemeente, heeft gemeente Rheden ervoor gekozen om het lokale besluitvormingstraject rond Presikhaaf Bedrijven en de besluitvorming over dit meerjarenbeleidsplan re-integratie bij elkaar aan te laten sluiten. Dit houdt in dat in beide trajecten aandacht is voor de onderlinge samenhang en dat beide onderwerpen gelijktijdig in de gemeenteraad worden behandeld.

Inhoudelijk neemt de gemeente Rheden als uitgangspunt dat de ondersteuning van de **mensen met een Wsw-indicatie** die op 31 december 2014 werkzaam zijn bij of via de sociale werkvoorziening **ook de komende jaren door Presikhaaf Bedrijven** geschiedt. Het werken bij reguliere werkgevers blijft het doel, ook voor de mensen die een beschutte werkplek nodig hebben. Streven is dat de arbeidsmogelijkheden van de mensen zoveel mogelijk worden benut. De aansturing door de gemeente is erop gericht dat Presikhaaf Bedrijven de loonwaarde van haar medewerkers zoveel mogelijk verzilverd.

Gemeente Rheden is zelf verantwoordelijk voor de **mensen die vanaf 1 januari 2015 niet meer kunnen instromen in de Wsw**, maar wel ondersteuning nodig hebben bij het vinden en uitvoeren van werk. Eventuele **ondersteuning bij re-integratie wordt ingezet op eenzelfde wijze als voor andere mensen** die onder de Participatiewet een beroep doen op ondersteuning van de gemeente. Het komende jaar onderzoekt gemeente Rheden op welke manier we een nieuwe vorm van beschermt werk kunnen organiseren (zie paragraaf 4.3.1). Bij een opdrachtverlening voor ondersteuning bij re-integratie aan een bepaalde aanbieder geeft de prijs-kwaliteitverhouding de doorslag.

Voor nadere informatie en een uitwerking van deze inhoudelijke uitgangspunten verwijzen we naar het besluitvormingstraject rond Presikhaaf Bedrijven en bijbehorende documenten.

3.4 Verbindingen in het sociale domein

Niet alleen op het gebied van werk en sociale zekerheid komen er nieuwe taken en verantwoordelijkheden naar de gemeente Rheden toe. De invoering van de Participatiewet maakt deel uit van een fundamentele verandering (transformatie) van het sociale domein die vrijwel de gehele ondersteuning van burgers in onze gemeente betreft. De uitvoering van een aantal taken uit de Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten (AWBZ) wordt overgeheveld naar de Wmo en de jeugdhulp wordt hervormd in een nieuwe Jeugdwet, waarvan de uitvoering onder verantwoordelijkheid van gemeenten zal plaatsvinden. De doelstellingen van deze sociale decentralisaties vertonen een sterke overeenkomst: het bevorderen van de sociale participatie en de ondersteuning van de kwetsbare mensen die het op eigen kracht niet redden. De gemeente krijgt hiermee de kans om met nieuwe arrangementen en samenwerkingsrelaties een *ontkokerd* stelsel van ondersteuning in te richten, dicht bij de Rhedense burger. Om die kans te benutten is

het nodig dat we de komende jaren buiten de bestaande kaders denken en verbindingen leggen tussen de verschillende taakvelden.

Gemeente Rheden is hiertoe in 2012 gestart met het programma Sociale decentralisaties (zie *Programmaplan sociale decentralisaties*). Centrale doelstelling van het programma is om verbindingen te realiseren tussen de verschillende decentralisaties, waaronder de invoering van de Participatiewet, en met aanpalende werkvelden binnen het sociale domein. Voorbeelden van verbindingen die worden uitgewerkt in het programma zijn het werken volgens het principe één gezin, één plan, één regisseur en het ontwikkelen van nieuwe vormen van arbeidsmatige dagbesteding op het snijvlak van werk en zorg. Dit houdt in dat we ook bij de invulling en uitvoering van de gemeentelijke re-integratietaak zoveel mogelijk samenwerking blijven zoeken met de decentralisaties op het gebied van de nieuwe Wmo-taken en de jeugdhulp. Aanvullend blijven we verbindingen leggen met overige gemeentelijke taken binnen en buiten het sociale domein. Te denken valt aan de uitvoering van het minimabeleid en schulddienstverlening (o.a. voorkomen van schulden), overige prestatievelden uit de Wmo (o.a. ondersteuning van vrijwilligers en mantelzorgers), veiligheid (o.a. voorkomen van overlast), economische zaken (o.a. werkgeverscontacten, ontwikkelingen op de lokale en regionale arbeidsmarkt) en ruimtelijke ontwikkeling (o.a. wijkvernieuwing Velp Zuid).

4 Wat gaan we doen om onze doelen te realiseren?

Het vorige hoofdstuk schetste de doelen die gemeente Rheden op het gebied van re-integratie nastreeft. Vervolgens beantwoorden we in dit hoofdstuk de vraag wat we gaan doen om die doelen in de komende jaren te realiseren. Oftewel, hoe ziet het Rhedense dienstverleningsconcept er de komende jaren uit?

4.1 Rhedens dienstverleningsconcept voor re-integratie

Het Rhedense dienstverleningsconcept beschrijft welke activiteiten we ondernemen, voor wie we dat doen en welk instrumentarium we daarvoor inzetten (en ontwikkelen). Het dienstverleningsconcept omvat de volgende kernactiviteiten:

- Ondersteuningsbehoefte in beeld
- Ondersteuning bij werk en tegenprestatie naar vermogen
- Werkgeversdienstverlening en social return
- Preventie en handhaving
- Informatie, evaluatie en verantwoording

We formuleren concrete prestaties en streefwaarden voor de komende jaren.

4.2 Ondersteuningsbehoefte in beeld

Een adequate ondersteuning van onze inwoners begint bij het zorgvuldig in beeld krijgen van de ondersteuningsbehoefte, de talenten en de kansen van de klant. Daarbij nemen we de participatieladder (zie figuur 2) als uitgangspunt. Dit instrument is landelijk geïntroduceerd in 2009 en ook gemeente Rheden werkt er al enkele jaren mee. Het is een hulpmiddel om inzichtelijk te maken wat de mogelijkheden van een klant zijn om werk te verrichten of een tegenprestatie te leveren.

Een alternatieve manier om de arbeidsmogelijkheden van een klant inzichtelijk te maken, is de methode van loonwaardebepaling. Hierbij wordt het arbeidspotentieel van een inwoner uitgedrukt in een percentage van het wettelijk minimumloon. We kiezen ervoor om te werken met (perspectieftredes op) de participatieladder, omdat we daarmee voorkomen dat alle klanten opnieuw langs een alternatieve "meetlat" moeten worden gelegd (dit kost veel tijd). Bovendien geeft de participatieladder meer ruimte voor maatwerk. En we voorkomen dat ingewikkelde, bureaucratische procedures moeten worden gevolgd om de loonwaarde per persoon objectief vast te stellen.

Figuur 2: *Participatieladder*

Uitgangspunt in onze dienstverlening is dat alle nieuwe klanten starten met een persoonlijk gesprek. De klant en de consulent maken allereerst samen een inschatting van de mogelijkheden en de ondersteuningsbehoefte van de burger. Daartoe beantwoorden zij de volgende vragen:

- I. Op welke trede van de participatieladder bevindt de klant zich momenteel?

- II. Welke trede van de participatieladder kan de klant in het komende jaar bereiken? Dit noemen we de **perspectieftrede**.
- III. Wat heeft de klant nodig om de perspectieftrede te bereiken?
 - a. Wat kan hij/zij zelf doen om de perspectieftrede te bereiken?
 - b. Wat kan zijn/haar naaste omgeving (familie, vrienden, buurt, wijk) doen om de perspectieftrede te bereiken?
 - c. Welke aanvullende ondersteuning door de gemeente is nodig?

Indien een inwoner zelf of met hulp uit de naaste omgeving in staat is (of wordt geacht) om de perspectieftrede te bereiken, is geen ondersteuning door de gemeente nodig. De consulent heeft een informerende en doorverwijzende rol; de klant komt zelf in actie. De gemeentelijke dienstverlening richt zich in deze situaties voornamelijk op het voorkomen van onterecht en onnodig gebruik van een uitkering en re-integratie.

Als de eigen mogelijkheden en de ondersteuning van de naaste omgeving onvoldoende zijn om op eigen kracht aan het werk te komen, kan de gemeente aanvullende ondersteuning bieden. Welke ondersteuning wordt geboden, is afhankelijk van de persoonlijke situatie en ondersteuningsbehoefte van de klant; we bieden maatwerk.

Bovenstaande werkwijze sluit aan bij de "gekantelde" gespreksvoering die ook bij de uitvoering van de Wmo wordt toegepast. Een professionele en zorgvuldige inschatting door de consulent is hierbij van groot belang; willekeur moet te allen tijde worden voorkomen. Scholing van en intervisie tussen consulenten (zie paragraaf 4.2.1 hierna) zijn cruciaal om tot *eenduidige* en *transparante* afwegingen te komen. Ook de aanwezigheid van een (externe) deskundige of een bekende (hulpverlener) van de klant bij het gesprek kan helpen om een zo goed mogelijk beeld van de mogelijkheden en ondersteuningsbehoefte van de klant te krijgen. Dit kan zowel op verzoek van de klant als van de consulent. Denk bijvoorbeeld aan inhoudelijke expertise over een specifieke beperking of aan een taalmaatje bij onvoldoende beheersing van de Nederlandse taal.

4.2.1 Voorwaarden voor succes

Zicht op het klantenbestand

Voorwaarde voor een effectieve ondersteuning is een juist en compleet beeld van de kansen en ondersteuningsbehoefte van een burger. Voor de meerderheid van de uitkeringsgerechtigden in gemeente Rheden hebben onze consulenten dit inzicht, maar voor een deel geldt dat nog niet. Daarom maken we in 2013 een inhaalslag om de mogelijkheden en ondersteuningsbehoefte van de individuele uitkeringsgerechtigden in onze gemeente in beeld te brengen. Bovendien is in 2013 een nieuw klantregistratiesysteem geïmplementeerd dat bijdraagt aan een goed zicht op de kenmerken en kansen van onze klanten.

Prestatie zicht op het klantenbestand:

- Begin 2014 hebben we van *alle* uitkeringsgerechtigden in gemeente Rheden een actueel beeld van de huidige trede en de perspectieftrede op de participatieladder.

In regionaal verband werkt gemeente Rheden mee aan het deelproject *Bestand in beeld*. In dit deelproject onderzoeken de deelnemende gemeenten welke methodiek van klantregistratie het best past in het licht van de Participatiewet. De voor- en nadelen van een eenduidige, regionale klantregistratie worden op een rij gezet. Aansluiting bij de werkgeversdienstverlening is daarbij van essentieel belang. De uitkomsten worden in het voorjaar van 2014 verwacht, waarna wordt bezien of en op welke manier onze lokale klantregistratie aanpassing vereist.

Naast zicht op het klantenbestand is ook van belang om zicht te hebben op de mensen die zich niet zelf melden voor ondersteuning. Bijvoorbeeld op mensen die (denken) niet in aanmerking (te) komen voor een uitkering. Hoe bereiken we deze mensen? Een positieve burgercampagne kan helpen om de bewustwording van mensen te vergroten, waardoor een hulpvraag eerder wordt gesignaleerd. Omdat dit onderwerp in de volle breedte van het sociale domein speelt, wordt het in samenhang met de andere decentralisaties opgepakt in het programma Sociale decentralisaties.

Rol van de professional

Het bieden ondersteuning bij het benutten van de eigen kracht van mensen en hun naaste omgeving vraagt om specifieke vaardigheden van de consulenten die het contact onderhouden met onze klanten. De gekantelde gespreksvoering brengt met zich mee dat de rol van de consulent in toenemende mate verschuift van "zorgen voor" naar "zorgen dat". De consulent neemt de verantwoordelijkheid van de burger niet over, maar helpt iemand bij het vinden van een oplossing voor zijn of haar ondersteuningsvraag. Dit vraagt om een meer gedragsgerichte klantbenadering. Doordat bij de aanscherping van de Wwb in 2012 de eigen verantwoordelijkheid van mensen met een bijstandsuitkering meer centraal is komen te staan, werken de huidige consulenten al voor een groot deel volgens deze principes. Tegelijkertijd voegt de inzet van het informele netwerk een nieuwe dimensie toe aan de begeleidingstaak van de consulent. Om onze consulenten handvatten te bieden, investeren we in 2014 in trainingen gericht op de gekantelde gespreksvoering en het stimuleren van de inzet van het informele netwerk rond een klant.

4.3 Ondersteuning bij werk en tegenprestatie naar vermogen

Indien de eigen mogelijkheden en de ondersteuning van de naaste omgeving onvoldoende zijn om op eigen kracht aan het werk te komen, kan de gemeente aanvullende ondersteuning bieden. Gezien de beperkte beschikbare middelen is het noodzakelijk om prioriteiten te stellen in onze dienstverlening. Bij de vertaling van onze beleidsdoelen (zie hoofdstuk 3) naar de uitvoeringspraktijk, nemen we de perspectieftrede op de participatieladder als leidraad. De scheidslijn tussen de perspectieftredes is niet hard. Bij de inzet van ondersteuning is altijd sprake van individueel maatwerk en een afweging tussen de kosten (investering!) en baten van specifieke ondersteuning.

Perspectieftrede 5 en 6: uitstroom naar werk en realiseren loonwaarde

De eerste prioriteit ligt bij de ondersteuning van klanten om zoveel mogelijk zelf in het eigen inkomen te voorzien. We streven zoveel als mogelijk naar uitstroom naar betaald werk en het realiseren van loonwaarde. Ondersteuning gericht op werk wordt in eerste instantie ingezet voor mensen met perspectieftrede 5 of 6 op de participatieladder.

Voor mensen met perspectieftrede 6 bestaat de ondersteuning met name uit kortdurende en groepsgewijze ondersteuning gericht op uitstroom naar werk. Hiervoor kan bijvoorbeeld (een combinatie van) jobfinding, werkprojecten (zoals het TOP-project en project Work fast) of een kortdurende opleiding worden ingezet.

Voor mensen met perspectieftrede 5 op de participatieladder staat het realiseren van zoveel mogelijk loonwaarde centraal. De ondersteuning heeft als doel dat de mensen zoveel als mogelijk in hun eigen inkomen voorzien. Dit betreft onder andere deeltijdwerk, werken met een loonkostensubsidie en beschut werk. Bij deze groep klanten zal vaak langdurige ondersteuning nodig zijn. De ondersteuning kan bijvoorbeeld bestaan uit (een combinatie van) jobfinding, jobcoaching en begeleid werken of een aangepaste werkplek.

Perspectieftrede 4: tegenprestatie naar vermogen

In tweede instantie richten we onze re-integratieactiviteiten op mensen met perspectieftrede 4 op de participatieladder. Voor deze groep klanten staat de ondersteuning in het teken van het leveren van een tegenprestatie naar vermogen. De mensen doen iets terug voor hun uitkering, leveren een bijdrage aan de buurt of wijk en krijgen de kans om hun talenten verder te ontwikkelen. We onderschrijven nogmaals dat bij de meeste mensen de motivatie om een tegenprestatie te leveren vanuit henzelf komt. Ze vinden het prettig om actief mee te doen in de samenleving. Tegelijkertijd zijn er mensen die deze intrinsieke motivatie om iets terug te doen voor de uitkering missen. Voor hen heeft de tegenprestatie een meer verplichtend karakter. Het komende jaar onderzoeken we hoe we deze (wettelijke) plicht tot tegenprestatie het best vorm kunnen geven (zie paragraaf 4.3.1).

De tegenprestatie naar vermogen kan gaan om vrijwilligerswerk, werken met behoud van uitkering in specifieke projecten en dienstverlening in de buurt of wijk (bijvoorbeeld via een klussendienst). De ondersteuning bevindt zich veelal op het snijvlak van werk en maatschappelijke activering. Nauwe samenwerking in de uitvoering van het re-integratiebeleid en het Wmo-beleid (inclusief de taken die vanuit de AWBZ naar de gemeente worden overgeheveld, waaronder dagbesteding) is hier noodzakelijk. In de proeftuin *Integratie dagbesteding en arbeidsparticipatie* experimenteren we met nieuwe werkwijzen. In het najaar van 2014 worden de resultaten verwacht.

Perspectieftrede 2 en 3: zorg en sociale activering

Voor mensen met perspectieftrede 2 of 3 op de participatieladder¹⁰ zijn werk en economische zelfstandigheid op korte termijn niet realistisch. De ondersteuning voor mensen met perspectieftrede 2 of 3 (zorg en maatschappelijke activering) valt dan ook niet langer onder de primaire doelstellingen van het re-integratiebeleid. Dit houdt in dat we de ondersteuning van deze groep mensen vanaf 2016 niet langer uit de beperkte re-integratiemiddelen betalen. Tot 2016 zoeken we naar alternatieve vormen van ondersteuning en bijbehorende financiering. Inmiddels is hiertoe de samenwerking gezocht met diverse zorgaanbieders, vrijwilligersorganisatie stichting VIVA Rheden en de gemeentelijke uitvoerders van de Wmo. Bijvoorbeeld in het project *Arbeid en participatie in Velp*. Bovendien benutten we de komende twee jaren als overgangperiode om lopende vormen van begeleiding op een zorgvuldige manier over te dragen, zodat mensen niet tussen wal en schip raken.

Prestaties ondersteuning bij werk en tegenprestatie naar vermogen:

- Jaarlijks stromen 350 mensen (volledig of gedeeltelijk) uit de bijstandsuitkering naar betaald werk. Een ambitieuze doelstelling gezien de ongunstige economische situatie in de regio.
- Jaarlijks zijn tenminste 125 mensen actief op trede 4 van de participatieladder. Zij verrichten vrijwilligerswerk of doen anderszins naar vermogen iets terug voor hun uitkering.
- Begin 2016 zijn nog lopende ondersteuningstrajecten voor mensen op perspectieftrede 2 en 3 op de participatieladder zorgvuldig overgedragen.

4.3.1 Te ontwikkelen instrumentarium

De gemeente krijgt de komende jaren te maken met nieuwe wetgeving, toenemende aandacht voor eigen kracht van klanten en hun omgeving, en de toestroom van nieuwe groepen klanten naar de gemeente. Dit maakt het noodzakelijk om nieuwe en innovatieve vormen van ondersteuning bij re-integratie te ontwikkelen. Het ligt voor de hand om hierbij de hulp in te schakelen van ervaringsdeskundigen (onze klanten en mensen uit hun sociale netwerk) en onze samenwerkingspartners. We richten ons daarbij in ieder geval op de volgende vragen:

- **Hoe kunnen we de eigen kracht van burgers stimuleren en benutten?**

Hoe kunnen we de ondersteuning voor én door burgers vorm geven? Denk aan het uitwisselen van ervaringen en netwerkbijeenkomsten. Welke alternatieve mogelijkheden zijn er om onze klanten te motiveren om zelf werk te vinden? Denk bijvoorbeeld aan vormen van eigen bijdragen bij het investeren in een opleiding of training die nodig is om aan het werk te geraken. Hoe motiveren we de klanten tot actief burgerschap als werk nog niet direct aan de orde is? Denk bijvoorbeeld aan de vraag naar hulp bij buurtinitiatieven, verenigingen of ondernemers in de eigen buurt. Hoe zorgen we dat het informele netwerk voldoende is toegerust om onze klanten te helpen? Denk bijvoorbeeld aan het voorkomen van overbelasting bij vrijwilligers, mantelzorgers en vrijwilligersorganisaties.

Bij het beantwoorden van deze vragen sluiten we, waar mogelijk, aan bij lopende projecten in onze gemeente (zoals buurtwerk, vrijwilligerswerk, *het Gesprek*, proeftuinen in het kader van de sociale transitie, *Ik buurt mee*). Eén van de projecten van de gemeente gericht op het informele netwerk is het project *Arbeid en participatie in Velp*. Doel van het project is onder andere om de informele steunstructuren rondom participatie en vrijwilligerswerk te versterken met deskundigheid vanuit de professionele structuur. We ontwikkelen een andere manier van werken, die de burger centraal stelt, maximaal gebruik maakt van informele steunstructuren, en de professionals in een dienende rol zet. Eind 2014 wordt dit project afgerond en geëvalueerd.

De suggestie uit het stakeholdersoverleg op 10 oktober 2013 om een eigen kracht conferentie te organiseren, nemen we eveneens mee onder dit thema.

¹⁰ We gaan er vanuit dat iedereen mogelijkheden heeft om mee te doen in de maatschappij. Daarom sluiten wij trede 1 op de participatieladder uit als *perspectieftrede*.

Ten slotte zoeken we samen met de Wwb-cliëntenraad naar nieuwe vormen van burgerparticipatie. Zo kan een nog bredere groep inwoners worden betrokken bij de ontwikkeling van effectieve ondersteuning bij (het vinden van) werk.

- **Hoe geven we het werken met loonkostensubsidie vorm?**

We onderzoeken op welke wijze en voor welke klanten het nieuwe instrument loonkostensubsidie het best kan worden ingezet. Gezien de samenhang met de werkgeversdienstverlening, worden werkgevers uit de gemeente en regio betrokken bij de zoektocht naar een doelmatige methodiek om het werken naar loonwaarde vorm te geven. Aandachtspunt is in ieder geval de scheiding tussen het bepalen van de loonwaarde van een klant en het bepalen van (de benodigde ondersteuning op) de werkplek. Dit om een onafhankelijke beoordeling te waarborgen en belangenverstremming te voorkomen.

- **Hoe geven we het nieuwe beschut werk vorm?**

De Participatiewet geeft de gemeente beleidsruimte om een nieuwe vorm van beschut werk vorm en inhoud te geven. Het beschut werk is bedoeld voor mensen die in staat zijn om loonvormende arbeid te verrichten, maar door arbeidsbeperkingen een zodanige mate van ondersteuning nodig hebben dat van reguliere werkgevers niet (zonder meer) kan worden verwacht dat zij deze mensen in dienst nemen. Wel hanteren we het uitgangspunt dat het beschut werk zoveel als mogelijk bij reguliere werkgevers wordt georganiseerd. Het komende jaar onderzoeken we op welke wijze we het nieuwe beschut werk het best vorm kunnen geven. Voor welke klanten zetten we deze vorm van ondersteuning in? Op welke wijze wordt loonkostensubsidie voor deze groep ingezet? Met welke partners werken we samen? We sluiten aan bij de uitkomsten van het overleg tussen de VNG en sociale partners over het regionale Werkbedrijf. En ook hier hanteren we het uitgangspunt dat bij een opdrachtverlening voor de uitvoering door private of publieke partners de prijs-kwaliteit verhouding doorslaggevend is.

- **Hoe geven we invulling aan de wettelijke plicht tot tegenprestatie?**

Zoals gezegd, benutten we de eigen mogelijkheden van mensen en hun naaste omgeving om naar vermogen een tegenprestatie voor de uitkering te leveren, als iemand (nog) niet voldoende eigen inkomen verdient. Tot op heden gaan we daarbij uit van de bereidwilligheid van onze klanten om iets terug te doen voor de uitkering. Het komende jaar onderzoeken we de wenselijkheid en de (juridische) mogelijkheden om de tegenprestatie te verplichten. Aandachtspunt hierbij is eveneens het voorkomen van verdringing van arbeidsplaatsen en oneigenlijke concurrentie met marktpartijen bij het uitvoeren van specifieke werkzaamheden door mensen met een uitkering.

Prestaties te ontwikkelen instrumentarium:

- Eind 2014 is onderzoek gedaan naar en geëxperimenteerd met nieuwe vormen van ondersteuning bij re-integratie gericht op het stimuleren van de eigen kracht, het werken naar loonwaarde en de plicht tot tegenprestatie. Succesvolle resultaten leiden tot aanvullend instrumentarium om onze re-integratiedoelen te bereiken.

4.3.2 Groepsgewijze aanpak en collectieve inkoop

De in paragraaf 4.2 en 4.3 gepresenteerde aanpak is toepasbaar voor vrijwel alle klanten en klantgroepen die te maken krijgen met re-integratie. Gemeente Rheden kiest ervoor om haar inwoners te helpen op basis van de kansen die iemand heeft om aan het werk te gaan. Niet het geslacht, de leeftijd of woonplaats, maar de persoonlijke ondersteuningsbehoefte staat centraal. Zo biedt deze werkwijze de gewenste ruimte voor individueel maatwerk.

Dit neemt niet weg dat sommige groepen klanten eenzelfde ondersteuningsbehoefte kunnen hebben. Een groepsgewijze aanpak of een collectieve inkoop van re-integratie-instrumenten kan in deze situaties het meest effectief en voordelig zijn. De gemeente richt zich hierbij in eerste instantie op:

- **Groepsgewijze ondersteuning bij (het vinden van) werk**

Zoals tijdens het stakeholdersoverleg op 10 oktober 2013 werd opgemerkt leren mensen vooral, en misschien wel het meest, van elkaar. Om het "leren van elkaar" te stimuleren en

schaalvoordelen te realiseren, organiseren we de ondersteuning bij (het vinden van) werk in toenemende mate in groepsverband. Vanaf 2013 zijn binnen het Activeringscentrum De Magneet bijvoorbeeld diverse groepstrainingen georganiseerd, welke in 2014 worden voortgezet en uitgebreid.

- **Ondersteuning van jonggehandicapten met arbeidspotentieel**

Zoals beschreven in het tweede hoofdstuk van dit meerjarenbeleidsplan wordt de gemeente Rheden met de invoering van de Participatiewet ook verantwoordelijk voor jonggehandicapten met een tijdelijke en/of gedeeltelijke arbeidsbeperking. In het regionale deelproject *Nieuwe doelgroep Participatiewet vanuit Wajong* is de ondersteuningsbehoefte van deze groep inwoners onderzocht. De resultaten lieten zien dat het instrumentarium voor de ondersteuning van de huidige bijstandsgerechtigden bij re-integratie in het algemeen voldoende aansluit bij de ondersteuningsbehoefte van de jonggehandicapten. Toch is er een groep jonggehandicapten die meer specialistische (intensieve, langdurige en vaak duurdere) ondersteuning nodig heeft om actief te worden of kunnen blijven op de arbeidsmarkt. Uitgangspunt is dat alleen als de bestaand ondersteuningsmogelijkheden niet passend of toereikend zijn, specialistische hulp wordt ingezet. Op basis van verwachte schaalvoordelen organiseren we (de inkoop van) de specialistische ondersteuning samen met onze regiogemeenten. Gemeente Rheden werkt samen met de deelnemende gemeenten in regio Arnhem, het UWV en het onderwijs om hier voor 1 januari 2015 vorm en inhoud aan te geven. De warme overdracht van lopende begeleiding aan herkeurde mensen met een Wajonguitkering die op of na 1 januari 2015 onder verantwoordelijkheid van de gemeente vallen, is een belangrijk aandachtspunt in de samenwerking met het UWV en het onderwijs.

- **Ondersteuning jongeren tot 27 jaar**

Hoewel de analyse van het huidige Wwb-klientbestand een lichte ondervertegenwoordiging van jongeren tot 27 jaar laat zien, onderstrepen we het belang van vroegtijdige en preventieve aandacht voor deze klantgroep. Zij zijn immers de beroepsbevolking van de toekomst. Bij de ondersteuning van jongeren tot 27 jaar bij het vinden van werk hanteert gemeente Rheden het uitgangspunt: school voor werk en werk voor een uitkering. We stimuleren jongeren die een aanvraag voor levensonderhoud doen om verder te studeren. Leidraad is dat jongeren minimaal in het bezit zijn van een startkwalificatie¹¹. Indien het behaalde diploma weinig kansen op werk biedt, worden jongeren gestimuleerd om opnieuw een (meer kansrijke) opleiding te volgen. Voordat ondersteuning bij (het vinden van) werk wordt ingezet, geldt voor jongeren bovendien de wettelijke zoekperiode van vier werken.

- **Ondersteuning van alleenstaande vrouwen tussen 45 en 65 jaar**

De analyse van het huidige klantenbestand laat zien dat het aantal alleenstaande vrouwen tussen 45 en 65 jaar met een Wwb-uitkering in gemeente Rheden relatief groot is. Door middel van dossierstudie en persoonlijke gesprekken brengen we de ondersteuningsbehoefte van deze groep uitkeringsgerechtigden in beeld. Op basis hiervan bepalen we de wenselijkheid van specifieke ondersteuning voor deze vrouwen. Het onderzoek is in het voorjaar van 2014 afgerond.

Prestaties groepsgewijze aanpak en collectieve inkoop:

- De groepsgewijze re-integratieondersteuning wordt de komende jaren voortgezet en uitgebreid.
- Per 1 januari 2015 is specialistische ondersteuning voor jonggehandicapten beschikbaar. Ook zijn met het UWV en het onderwijs afspraken gemaakt om een warme overdracht van lopende begeleidingstrajecten van herkeurde mensen met een Wajong-uitkering te waarborgen.
- Het onderzoek naar de ondersteuningsbehoefte van alleenstaande vrouwen tussen 45 en 65 jaar is in het voorjaar van 2014 afgerond. Op basis van de resultaten wordt vanaf medio 2014 eventueel specifieke ondersteuning voor deze vrouwen ingezet.

¹¹ Gemeente Rheden sluit aan bij de landelijke definitie van een startkwalificatie, namelijk een diploma op havo, vwo of mbo 2 niveau.

4.4 Werkgeversdienstverlening en social return

Werkgeversdienstverlening

De werkgeversdienstverlening is een cruciaal instrument voor de ondersteuning van onze inwoners bij re-integratie. De werkgeversdienstverlening is gericht op het wegnemen van belemmeringen voor werkgevers om inwoners met een afstand tot de arbeidsmarkt in dienst te nemen. Met een vraaggerichte benadering investeren we in onze relaties met lokale en regionale werkgevers. De gemeente Rheden verzorgt hiertoe sinds 2008 succesvol haar eigen, lokale werkgeversdienstverlening. Deze zetten we de komende jaren onverminderd voort. Daarnaast werkt gemeente Rheden er aan mee om op het niveau van de arbeidsmarktregio een regionale werkgeversdienstverlening vorm te geven. In dit regionale project werken gemeenten uit de regio Arnhem, UWV en Presikhaaf Bedrijven samen. Het project moet resulteren in een structurele inrichting van de regionale werkgeversdienstverlening vanaf 1 januari 2015.

Social return

Gemeente Rheden hanteert het principe van social return om onze klanten te ondersteunen bij het vinden van werk. Sinds 2012 worden afspraken over het creëren van werkgelegenheid voor mensen in de Wwb, Wajong en Wsw gemeentebreed opgenomen in contracten met onze samenwerkingspartners. Intern zijn met de verschillende sectoren van de gemeentelijke organisatie afspraken gemaakt over de invulling van de gezamenlijke taak op het gebied van social return bij het inkoop- en aanbestedingsbeleid en het interne personeelsbeleid. En ook in subsidierelaties is de maatschappelijke bijdrage in de vorm van social return onderwerp van gesprek. Begin 2014 start bovendien een functionaris om de toepassing van social return verder te stimuleren. Deze aanpak wordt de komende jaren gecontinueerd.

Prestaties werkgeversdienstverlening en social return:

- De komende jaren zet gemeente Rheden de lokale werkgeversdienstverlening onverminderd voort.
- Aanvullend werkt gemeente Rheden mee aan de opbouw van een regionale werkgeversdienstverlening per 1 januari 2015.
- Afspraken over social return worden ook de komende jaren opgenomen in contracten met samenwerkingspartners en inkoop- en aanbestedingsprocedures.

4.5 Preventie en handhaving

Door in te zetten op handhaving voorkomen we dat burgers onterecht of onnodig lang een beroep doen op het vangnet van een uitkering en re-integratie. Om dit doel te bereiken, is onze gemeente allereerst streng aan de poort. Door alle meldingen en aanvragen voor een uitkering zorgvuldig te beoordelen, blijkt een flink deel uiteindelijk niet tot een uitkering te leiden. Dit betekent niet dat de deur simpelweg wordt dichtgehouden voor kwetsbare inwoners, maar wel dat mensen bijvoorbeeld worden gewezen op voorliggende (inkomens)voorzieningen.

Daarnaast hebben we onze handhaving op het gebied van rechtmatigheid goed op orde. We zetten de handhaving in op alle groepen uitkeringsgerechtigden, ongeacht hun afstand tot de arbeidsmarkt. Preventiemedewerkers, consultants werk en inkomensconsultanten werken nauw samen om fraude consequent te bestrijden. Bij de klanten die "wel kunnen, maar niet willen" meewerken aan re-integratie, is een zorgvuldige screening, versterkte controle en strikte inzet van sancties noodzakelijk. We continueren deze aanpak in de komende jaren.

Ten derde zet gemeente Rheden in op de preventieve signaalfunctie van handhaving. Hiertoe blijven we investeren in een duidelijke informatievoorziening aan onze inwoners. In de gesprekken met de klant wordt nadrukkelijk stilgestaan bij de consequenties van het niet nakomen van gemaakte afspraken en verplichtingen. De aanscherping van wet- en regelgeving op het gebied van fraudebestrijding wordt bovendien vroegtijdig aangekondigd en uitgelegd.

Handhaving en het opleggen van boetes en maatregelen is geen doel op zich. Handhaving moet leiden tot gedragsverandering, waardoor fraude wordt bestreden en de kansen op werk groter worden. We benoemen dan ook geen specifieke doelstellingen, maar enkele indicatoren die we de komende jaren monitoren. Namelijk:

- het aantal maatregelen in het kader van de arbeids- en re-integratieverplichting;
- het aantal maatregelen en boetes rond de inlichtingenplicht;
- het aantal maatregelen rond overige verplichtingen;
- het aantal fraudegevallen en de hoogte van fraudebedragen;
- de hoogte van het bedrag en het percentage terugvorderingen.

Substantiële veranderingen in deze indicatoren leiden tot een herijking van beleid en uitvoering van preventie en handhaving.

4.6 Informatie, evaluatie en verantwoording

Het doorlopen van de volledige PDCA-cyclus¹² helpt om resultaten inzichtelijk te maken en stelt ons in staat om een lerend vermogen te ontwikkelen. Een goede evaluatie en verantwoording zijn noodzakelijk om tot een doeltreffende invulling van de gemeentelijke re-integratietoekomen. Het afgelopen jaar is nadrukkelijk geïnvesteerd in een verbetering van de evaluatie en verantwoording van onze re-integratieactiviteiten. De komende jaren zetten we deze lijn voort.

De informatievoorziening is in 2013 kwalitatief verbeterd, onder andere door de implementatie van een nieuw klantregistratiesysteem. Beleidsdoelstellingen worden jaarlijks in een uitvoeringsplan vertaald naar concrete, meetbare doelen op operationeel niveau, die worden gemonitord op basis van verschillende indicatoren. Het uitvoeringsplan bevat tevens een overzicht van de instrumenten die we zullen inkopen en de projecten die we uitvoeren. Daarnaast bevat het uitvoeringsplan een gedetailleerde begroting met daarin de verwachte inzet van beschikbare financiële middelen. Ook de benodigde personele inzet maakt onderdeel uit van het uitvoeringsplan. De resultaatafspraken met gecontracteerde aanbieders worden ieder kwartaal geëvalueerd. Hetzelfde geldt voor de interne activiteiten en projecten die we uitvoeren. Indien de resultaten achterblijven bij de beoogde doelen is dit onderwerp van gesprek. Waar mogelijk zetten we verbeteracties in of stoppen we met specifieke activiteiten. Op deze manier blijft de uitvoering "in control" en kunnen we tijdig bijsturen om de beoogde resultaten met elkaar te realiseren.

Het college rapporteert in ieder geval volgens de reguliere planning en control cyclus aan de gemeenteraad. Het uitvoeringsplan wordt door het college vastgesteld en aan het begin van ieder jaar ter kennisgeving aan de raad aangeboden.

¹² Plannen maken (plan), uitvoeren (do), evalueren (check) en de plannen herzien op basis van de evaluatieresultaten (act).

5 Welke financiële middelen zetten we in?

Uitsluitend over de exacte financiële gevolgen van de Participatiewet geeft het ministerie van SZW pas in de meicirculaire in 2014. Toch geven de brieven over het wetsvoorstel aan de Tweede Kamer en het concept van de 4^e Nota van Wijziging van de Participatiewet al in grote lijnen aan wat landelijk de budgettaire gevolgen van de Participatiewet voor de gemeenten zijn. In dit hoofdstuk geven we een indicatief beeld van de budgetten die gemeente Rheden de komende jaren ontvangt voor de uitvoering van haar re-integratietoelagen. Op basis van deze indicaties maken we een aantal principekeuzes over de inzet van de beschikbare middelen. Vervolgens vertalen we de beleidsdoelen uit voorgaande hoofdstukken naar een begrote inzet van de re-integratiegelden op hoofdlijnen. Het hoofdstuk sluit af met een risicoparagraaf.

5.1 Verwachte inkomsten en uitgaven

Tabel 3 tot en met 5 gaan uit van de hoofdlijnen van de Participatiewet, zoals die nu bekend zijn, en de huidige verdeelsystematiek¹³ van zowel re-integratiemiddelen als het Wwb-inkomensdeel. Ze geven een voorlopige indicatie van de budgetten die gemeente Rheden in de komende jaren ontvangt en de uitgaven die we verwachten te doen. Let op: de bedragen in onderstaande tabellen zijn indicatief en dienen ter ondersteuning van de beleidsbepaling. Er vindt op dit moment geen vertaling naar de gemeentelijke begroting plaats. Dit is naar verwachting op zijn vroegst mogelijk bij de voorjaarsnota 2014. Bijlage 1 bevat een toelichting op de prognoses van inkomsten en uitgaven rond de Wwb en Participatiewet in gemeente Rheden.

5.1.1 Inkomensvoorziening

De bijstandsuitkeringen die gemeente Rheden op basis van de Wwb en Participatiewet verstrekt, worden gefinancierd uit het (Wwb-)inkomensdeel. Tabel 3 geeft een prognose van de verwachte inkomsten en uitgaven voor de inkomensvoorziening. De prognose toont een stijging van het totale budget dat gemeente Rheden de komende jaren naar verwachting ontvangt voor de inkomensvoorziening. Het budget groeit mee met de forse toename van het aantal Participatiewetklanten (door de economische omstandigheden en de toestroom van klanten vanuit de Wajong en Wsw, zie paragraaf 2.3.1). De verwachte kostenstijging wordt echter *niet volledig* gecompenseerd door de inkomsten die we van het rijk ontvangen.

Naast de inkomsten die gemeente Rheden ontvangt van het rijk, gaan we er vanuit dat we door de inzet van het instrument loonkostensubsidie een inverdieneffect realiseren. Dit wil zeggen dat we besparen op de uitkeringslast, doordat een deel van onze klanten met loonkostensubsidie bij een reguliere werkgever aan de slag gaat en daarmee gedeeltelijk in het eigen inkomen voorziet.

Ondanks het verwachte inverdieneffect laten de prognoses in 2015 en 2016 een verwacht tekort op het inkomensdeel zien. De geraamde inkomsten zijn in deze jaren niet toereikend om de verwachte uitgaven aan de inkomensvoorziening te dekken.

¹³ Het ministerie van SZW buigt zich momenteel over een eventuele, nieuwe verdeelsleutel voor het re-integratiebudget en mogelijk ook het Wwb-inkomensdeel. Naar verwachting scheidt de meicirculaire 2014 meer duidelijkheid over de gekozen verdeelsystematiek vanaf 2015.

Tabel 3: *Indicatieve prognose inkomsten en uitgaven inkomensdeel gemeente Rheden 2014-2017*

Indicatieve prognose inkomensdeel <i>x €1.000</i>	2014	2015	2016	2017
Inkomsten gebundelde uitkering (BUIG)	13.700	13.400	14.300	15.100
Inkomsten voormalig Wajong en Wsw	n.v.t.	300	1.000	1.800
Inverdieneffect loonkostensubsidie	n.v.t.	400	500	600
Totaal budget inkomensdeel	13.700	14.100	15.800	17.500
Uitgaven (voormalig) Wwb	12.900	14.000	15.000	15.800
Uitgaven voormalig Wajong en Wsw	n.v.t.	300	1.000	1.600
Totaal uitgaven inkomensdeel	12.900	14.300	16.000	17.400
Saldo inkomsten en uitgaven inkomensdeel	800	-200	-200	100
Dekkingsvoorstel: reeds gereserveerde middelen voor begrote tekorten op inkomensdeel	1.000	1.200	1.200	800
Saldo inkomsten en uitgaven inkomensdeel inclusief reeds gereserveerde middelen	1.800	1.000	1.000	900
Bestemmingsreserve Participatiewet	1.800	1.000	1.000	900

Dekkingsvoorstel

Omdat in eerdere prognoses reeds tekorten op het inkomensdeel werden voorzien, is hiervoor in meerjarenperspectief al geld gereserveerd. Via het vaststellen van de begroting 2014 heeft de gemeenteraad van Rheden namelijk geld uit de algemene middelen gereserveerd om de begrote tekorten op de inkomensvoorziening te dekken. Naar verwachting zijn de reeds gereserveerde middelen ruim voldoende om de verwachte tekorten op het inkomensdeel in 2015 en 2016 te dekken.

Bestemmingsreserve Participatiewet

We stellen voor om de resterende middelen (dus het saldo inkomsten en uitgaven inkomensdeel, inclusief reeds gereserveerde middelen) bij de jaarrekening 2014 op realisatiebasis toe te voegen aan een bestemmingsreserve. Hierover vindt bij de jaarrekening 2014 nadere besluitvorming plaats. De bestemmingsreserve benutten we om de verwachte tekorten op de re-integratiemiddelen (zie paragraaf 5.1.2) en eventueel de inkomensvoorziening de komende jaren te dekken. De invoering van de bestemmingsreserve stelt gemeente Rheden in staat om in meerjarig perspectief budgetneutraal uitvoering te geven aan de Wwb en Participatiewet. Bovendien kan zo een zichzelf versterkende wisselwerking ontstaan tussen de inzet van ondersteuning bij (het vinden van) werk en de (gedeeltelijke) uitstroom uit de uitkering die daarmee wordt gerealiseerd. Bijvoorbeeld wanneer de inzet van begeleiding op de werkplek ertoe leidt dat een klant gedeeltelijk eigen inkomen verdient en minder inkomensondersteuning nodig heeft. De keuze voor een bestemmingsreserve maakt het mogelijk om de besparing op de uitkeringslast (het inkomensdeel) in te zetten voor de re-integratie van andere klanten, wat vervolgens weer kan leiden tot een verdere besparing op de uitkeringslast.

Principekeuze:

- Gemeente Rheden voert bij de jaarrekening 2014 een bestemmingsreserve in uit het saldo van inkomsten en uitgaven op het inkomensdeel van de Wwb/Participatiewet. Deze bestemmingsreserve benutten we om tekorten op de middelen voor de inkomensvoorziening en re-integratie te dekken.

5.1.2 Re-integratie

Tabel 4 geeft een indicatie van de middelen die gemeente Rheden van 2014 tot 2017 ontvangt en verwacht uit te geven voor de ondersteuning van mensen bij (het vinden van) werk. De re-integratiemiddelen en begeleidingsmiddelen van de Wwb, Wsw en een gedeelte van de Wajong worden bij de invoering van de Participatiewet samengevoegd tot één gebundeld of ongedeelde re-integratiebudget.¹⁴ Vanaf 2015 maken dus ook de financiële middelen voor de huidige sociale werkvoorziening onderdeel uit van dat ene re-integratiebudget.

Tabel 4: *Indicatieve prognose inkomsten en uitgaven re-integratie gemeente Rheden 2014-2017*

Indicatieve prognose re-integratie <i>x €1.000</i>	2014	2015	2016	2017
Inkomsten re-integratie (voormalig) Wwb (voorheen participatiebudget)	1.300	1.200	1.200	1.100
Inkomsten re-integratie voormalig Wajong en Wsw	n.v.t.	100	200	300
Inkomsten bestaande Wsw (voorheen Wsw-budget)	7.800	7.400	6.800	6.300
Totaal ongedeelde re-integratiebudget	9.100	8.700	8.200	7.700
Uitgaven re-integratie overige Participatiewetklanten (voormalig Wwb, Wajong en Wsw)	1.300	1.700	2.000	2.300
Uitgaven bestaande Wsw	8.200	8.000	7.600	7.200
Totaal uitgaven re-integratie	9.500	9.700	9.600	9.500
Saldo inkomsten en uitgaven re-integratie	-400	-1.000	-1.400	-1.800
Dekkingsvoorstel: reeds gereserveerde middelen voor begroot negatief subsidieresultaat Presikhaaf Bedrijven	500	700	800	900
Saldo inkomsten en uitgaven re-integratie inclusief reeds gereserveerde middelen	100	-300	-600	-900
Dekkingsvoorstel: resterende tekorten worden gedekt uit bestemmingsreserve Participatiewet				

Net als bij het inkomensdeel wordt de gemeente in het re-integratiebudget niet voldoende gecompenseerd voor de groei van het aantal klanten waarvoor de gemeente verantwoordelijk is. Sterker nog, de prognoses laten een substantiële daling van het totale re-integratiebudget zien tussen 2014 en 2017 (- €1,4 miljoen) door de bezuinigingen die het rijk doorvoert.

De verwachte uitgaven betreffen ten eerste de kosten die zijn gemoeid met de ondersteuning bij (het vinden van) werk van de huidige en nieuwe bijstandsklanten onder de Participatiewet. Meer informatie over deze geraamde uitgaven is te vinden in paragraaf 5.2.

Ten tweede toont tabel 4 de verwachte bestedingen aan de ondersteuning van mensen in de huidige sociale werkvoorziening door Presikhaaf Bedrijven. Meer specifiek gaat het hier om het zogenaamde subsidieresultaat van Presikhaaf Bedrijven.¹⁵ De grootste component in dit bedrag wordt gevormd door de loonkosten van de bestaande SW-medewerkers. De geraamde uitgaven in het subsidieresultaat van de bestaande Wsw zijn hoger dan de inkomsten die gemeente Rheden

¹⁴ Minister Plasterk schreef op 9 oktober 2013 een brief aan de Tweede Kamer over de vormgeving van een deelfonds sociaal domein. Per 1 januari 2015 zal er een ontschot budget worden ingevoerd, waarin de geldstromen rond de Participatiewet, Wmo en de Jeugdwet worden gebundeld. Omdat de uitwerking van dit voornemen nog met veel onzekerheden is omgeven, gaan we er vooralsnog vanuit dat op basis van de verdeelmaatstaven herkenbaar is en blijft welk deel van de rijksbijdrage is bestemd voor de uitvoering van de Participatiewet.

¹⁵ Het subsidieresultaat betreft een deelresultaat in de begroting van Presikhaaf Bedrijven. Het subsidieresultaat en het operationeel resultaat vormen samen het exploitatieresultaat. Anders dan het subsidieresultaat, wordt het operationeel resultaat gefinancierd uit de algemene middelen en dus niet uit het re-integratiebudget. Dit om te voorkomen dat eventuele tegenvallende marktomstandigheden het re-integratieproces verstoren.

hiervoor in het re-integratiebudget van het rijk ontvangt. Ter illustratie: in 2017 ontvangt gemeente Rheden €6,3 miljoen voor de bestaande sociale werkvoorziening, terwijl de verwachte kosten €0,9 miljoen hoger liggen (€7,2 miljoen). Hierdoor gaat een steeds groter deel van het ongedeelde re-integratiebudget op aan de uitvoering van de bestaande Wsw. Zonder aanvullende beleidskeuze zou dit betekenen dat er voor de ondersteuning van de overige groepen klanten onder de Participatiewet de komende jaren relatief weinig financiële middelen overblijven. Op basis van de prognoses in tabel 4 zou er in 2014 nog maar €900.000 resteren voor de re-integratie van overige Participatiewetklanten (1.044 klanten, zie paragraaf 2.3.1) en in 2017 slechts €500.000 (1.478 klanten). Dit brengt het risico met zich mee dat we de komende jaren slechts een zeer kleine groep klanten zouden kunnen ondersteuning bij (het vinden van) werk, met als gevolg een beperkte uitstroom naar werk, een hogere uitkeringslast en een groter tekort op het inkomensdeel.

Dekkingsvoorstel

Gemeente Rheden heeft via het dekkingsplan 2014 al middelen gereserveerd voor de dekking van het eerder begrote, negatieve subsidieresultaat van Presikhaaf Bedrijven.¹⁶ Voorgesteld wordt om deze gereserveerde middelen in diezelfde periode toe te (blijven) voegen aan de middelen voor re-integratie onder de Participatiewet.

Principekeuze:

- De financiële middelen die door gemeente Rheden in de begroting van 2014 tot 2017 zijn gereserveerd ter dekking van het negatieve subsidieresultaat van Presikhaaf Bedrijven, worden in diezelfde periode toegevoegd aan het financiële kader van de Participatiewet. Dit stelt ons in staat om de ondersteuning bij (het vinden van) werk niet alleen voor de huidige SW-medewerkers, maar voor de brede groep Participatiewetklanten op peil te houden.

Na verrekening van de gereserveerde middelen voor het negatieve subsidieresultaat van Presikhaaf Bedrijven, resteert nog steeds een tekort op de financiële middelen voor re-integratie. Dit is aan de inkomstenkant te verklaren door de bezuinigingen die het rijk doorvoert op het re-integratiebudget en aan de uitgavenkant door het feit dat de gemeente onder de Participatiewet verantwoordelijk wordt voor de ondersteuning bij re-integratie voor een fors grotere groep klanten (zie paragraaf 2.3.1).

De verwachte toename van het aantal Participatiewetklanten en de daardoor verwachte toename van de uitkeringslast benadrukken het belang van het investeren in de ondersteuning aan onze klanten bij (het vinden van) werk om te voorzien in het eigen inkomen. Zonder ondersteuning bij re-integratie wordt onvoldoende gedeeltelijke uitstroom naar werk gerealiseerd. En zonder uitstroom naar werk, stijgen de kosten van de inkomensvoorziening. Hierdoor zou het vangnet van inkomensondersteuning en re-integratie voor onze gemeente op termijn onbetaalbaar worden. Om de brede groep Participatiewetklanten te kunnen ondersteunen bij (het vinden van) werk en om de beleidsdoelen uit dit meerjarenbeleidsplan te kunnen realiseren, wordt voorgesteld de bestemmingsreserve Participatiewet te benutten om het geraamde tekort op de re-integratie de komende jaren te dekken (zie paragraaf 5.1.1).

5.1.3 Uitvoeringskosten

Gemeente Rheden ontvangt via de algemene middelen een rijksbijdrage voor de uitvoeringskosten van de Wwb en Participatiewet. Uit dit budget worden zowel de salarislasten als de overheadkosten gefinancierd¹⁷. In meerjarig perspectief worden de formatieve consequenties jaarlijks geschetst in het uitvoeringsplan. We gaan er vanuit dat in 2014 de uitvoering binnen de bestaande financiële middelen voor de uitvoering en formatie geschiedt. Echter, gezien de toenemende omvang en complexiteit van de verantwoordelijkheden van de gemeente onder de Participatiewet, is de verwachting dat de huidige formatie niet toereikend is om vanaf 2015 uitvoering te geven aan de inkomensvoorziening en re-integratietaken. Als er uitsluitend is over de exacte financiële consequenties van de Participatiewet, zal bij de voorjaarsnota 2014 een beleidsinitiatief worden ingediend over de toekomstige formatieve inzet voor de uitvoering van de Participatiewet.

¹⁶ Het integraal begrotingsresultaat van Presikhaaf Bedrijven is opgenomen in het Dekkingsplan bij de begroting 2014-2017.

¹⁷ De incidentele kosten van de invoering van de Participatiewet worden hierin niet meegenomen.

5.2 Inzet beschikbare financiële middelen re-integratie

Gezien de beperkt beschikbare middelen voor re-integratieactiviteiten, is het stellen van prioriteiten in de bestedingen noodzakelijk. Om de financiële middelen zo effectief mogelijk in te kunnen zetten, hebben we in voorgaande hoofdstukken een aantal beleidskeuzes gemaakt. Namelijk:

- We zetten de beschikbare middelen daar in, waar ze het hardst nodig zijn om onze re-integratiedoelen te behalen.
- De eerste prioriteit ligt bij de ondersteuning van klanten om zoveel mogelijk zelf in het eigen inkomen te voorzien. Ondersteuning gericht op werk wordt in eerste instantie ingezet voor mensen met perspectieftrede 5 of 6 op de participatieladder. Waarbij de ondersteuning voor mensen met perspectieftrede 6 voornamelijk kortdurend is en voor mensen met perspectieftrede 5 vaker uit langdurige, meer intensieve ondersteuning bestaat. Met de ondersteuning van deze groep klanten zijn naar verwachting de meeste uitgaven gemoeid.
- In tweede instantie richten we onze re-integratieactiviteiten op mensen met perspectieftrede 4 op de participatieladder. Voor deze groep klanten staat de ondersteuning in het teken van het leveren van een tegenprestatie naar vermogen.
- De ondersteuning voor mensen met perspectieftrede 2 of 3 wordt vanaf 2016 niet langer uit de beperkte re-integratiemiddelen betaald. Tot 2016 zoeken we naar alternatieve vormen van ondersteuning en bijbehorende financiering.
- De gemeente krijgt de komende jaren te maken met nieuwe wetgeving, toenemende aandacht voor eigen kracht van klanten en hun omgeving, en de toestroom van nieuwe groepen klanten naar de gemeente. Om hieraan tegemoet te komen, zetten we nieuwe en innovatieve vormen van ondersteuning in.
- Sommige groepen klanten hebben eenzelfde ondersteuningsbehoefte. We kiezen voor een groepsgewijze ondersteuning in situaties waar dat het meest effectief en voordelig is. Denk bijvoorbeeld aan de ondersteuning van jonggehandicapten met een meer specialistische ondersteuningsbehoefte.

De beleidskeuzes zouden zich op hoofdlijnen vertalen naar de begrote uitgaven voor re-integratie (exclusief uitgaven bestaande Wsw) zoals weergegeven in tabel 6. De totaal begrote uitgaven aan re-integratie zijn gebaseerd op de verwachte verdeling van het toekomstige klantenbestand over de perspectieftredes van de participatieladder en gemiddelde kosten van ondersteuning bij (het vinden van) werk per persoon. We benadrukken wederom dat de tabel een voorlopige indicatie geeft van de uitgaven die we verwachten te doen. Een gespecificeerde begroting voor de re-integratieactiviteiten is onderdeel van het uitvoeringsplan dat jaarlijks wordt vastgesteld door het college en ter kennisgeving aan de gemeenteraad wordt aangeboden.

Tabel 5: Hoofdlijnen begrote uitgaven re-integratie gemeente Rheden 2014-2017

Indicatieve begroting re-integratie x €1.000	2014	2015	2016	2017
Totaal begrote uitgaven re-integratie	1.300	1.700	2.000	2.300
Ondersteuning perspectieftrede 6	10%	10%	10%	10%
Ondersteuning perspectieftrede 5	45%	55%	60%	60%
Ondersteuning perspectieftrede 4	15%	15%	15%	15%
Ondersteuning perspectieftrede 2 en 3	15%	5%	0%	0%
Nieuwe methodieken en instrumentarium <i>inclusief</i> <i>eigen kracht</i> <i>werken naar loonwaarde</i> <i>groepsgewijze aanpak</i> <i>plicht tot tegenprestatie</i> <i>nieuw beschut werk</i>	10%	10%	10%	10%
Groepsgewijze ondersteuning	5%	5%	5%	5%

5.3 Risicoparagraaf

Bij de gepresenteerde prognoses van de inkomsten en uitgaven waar gemeente Rheden de komende vier jaren mee te maken krijgt, is meerdere malen de onzekerheid rond de exacte financiële gevolgen van de Participatiewet benoemd. De prognoses in dit hoofdstuk gaan uit van een voorzichtig, maar op dit moment reëel scenario van de vertaling van de Participatiewet naar de gemeentelijke financiën. Om inzichtelijk te maken met welke onzekerheidsmarges we als gemeente te maken hebben, zet de tabel in bijlage 2 de uitwerking van een negatief scenario van de vertaling van de Participatiewet naar de gemeentelijke financiën naast de huidige prognose voor het jaar 2017.

Een vergelijking tussen beide scenario's laat zien dat we te maken hebben met aanzienlijke onzekerheidsmarges. De onzekerheid waarmee de financiële gevolgen van de Participatiewet zijn omgeven, maken een regelmatige herijking van de financiële consequenties voor gemeente Rheden noodzakelijk. Het eerstvolgende, natuurlijke moment hiervoor is na bekendmaking van de meicirculaire in 2014. We voeren dan een nieuwe berekening van de financiële consequenties uit en gaan na welke gevolgen dit heeft voor de uitvoering van het meerjarenbeleidsplan re-integratie. Dit onderwerp komt jaarlijks terug in de gemeentelijke begroting en, daarvan afgeleid, in de uitvoeringsplannen die ieder jaar worden opgesteld.

Bijlage 1 Toelichting bij tabellen

Toelichting bij tabel 1

Verwachte klantaantallen Participatiewet gemeente Rheden 2014-2017

- ad 1. Ontwikkeling van de omvang van de huidige klantgroepen. Uitgangspunt is het aantal Wwb-, IOAW- en IOAZ-klanten van gemeente Rheden per 30 september 2013. De omvang van de klantgroepen volgt de raming van de landelijke ontwikkeling van deze uitkeringsvolumes van 2014 tot 2017 uit de septembercircularie.¹⁸ Vanaf 1 januari 2015 wordt de IOAW zeer geleidelijk afgeschaft. Naar verwachting blijft het overgrote deel van deze klantgroep tussen 2015 en 2017 nog aanspraak maken op een IOAW-uitkering, waardoor de omvang van de verwachte klantgroep de komende jaren niet wijzigt.
- ad 2. Ontwikkeling van het aantal klanten dat vanaf 1 januari 2015 niet langer in aanmerking komt voor een Wajong-uitkering via het UWV. De omvang van deze klantgroep is gebaseerd op het gemiddelde aantal nieuwe en beëindigde Wajong-uitkeringen in gemeente Rheden in de periode 2008 tot en met 2012, waarbij volgens het UWV ongeveer 92% van de nieuwe klanten een bepaalde mate van arbeidsmogelijkheden heeft. Overigens hanteert het rijk hiervoor een percentage van 62,5%. Ook is de herkeuring van mensen die al een Wajong-uitkering ontvangen, meegenomen in de prognose. Daarbij is de veronderstelling dat de mensen die volledig arbeidsongeschikt zijn verklaard, na 2015 onder verantwoordelijkheid van het UWV blijven vallen. Op basis van gegevens van het UWV veronderstellen we voorts dat 45% van de instroom vanuit de Wajong wegens het volgen van een studie of behandeling niet in aanmerking komt voor een uitkering en/of tijdelijk niet beschikbaar zijn voor werk. Het rijk hanteert hiervoor een percentage van 50%.
- ad 3. Ontwikkeling van het aantal klanten dat vanaf 1 januari 2015 niet langer in aanmerking komt voor een Wsw-plaatsing via het sociale werkvoorzieningsbedrijf. De omvang van de klantgroep die zich vanaf 1 januari 2015 bij de gemeente kan melden, is gebaseerd op de gemiddelde instroom op de Wsw-wachlijst in gemeente Rheden in de periode 2009 tot en met 2011. Naar verwachting meldt ongeveer 1/3 van de historische, jaarlijkse instroom zich voor een beschutte werkplek. Van de resterende 2/3 kan ongeveer 66% zich bij de gemeente melden voor re-integratie die niet is gericht op beschut werk (de overige 34% meldt zich bij het UWV wegens ziekte, arbeidsongeschiktheid of werkloosheid). Kanttekening hierbij is dat de historische instroom in de sociale werkvoorziening de afgelopen jaren mede werd gestuurd door de taakstelling die iedere gemeente jaarlijks kreeg opgelegd door het ministerie van SZW. Dit zorgt voor een zekere mate van onzekerheid over de verwachte instroom van uitkeringsgerechtigden in de komende jaren.
- ad 4. Ontwikkeling van het aantal inwoners dat een Wsw-indicatie heeft en geplaatst is bij het sociale werkvoorzieningsbedrijf Presikhaaf bedrijven (dus exclusief de mensen op de wachtlijst). De Participatiewet gaat er vanuit dat vanaf 1 januari 2015 geen instroom in de Wsw meer mogelijk is. Mensen die al een Wsw-arbeidsplaats hebben, behouden hun rechten. De raming van de omvang van deze klantgroep gaat uit van een verloop van 5% van de totale, bestaande Wsw-klantgroep per jaar. We sluiten hierbij aan bij het natuurlijk verloop dat Presikhaaf bedrijven de komende jaren verwacht. Overigens gaat het rijk in haar ramingen uit van een verloop van 5,6% en dus een snellere daling van het aantal klanten met een Wsw-plaatsing.

Toelichting bij tabellen 3 tot en met 5

Indicatieve prognose inkomsten en uitgaven inkomensdeel, re-integratie en uitvoeringskosten gemeente Rheden 2014-2017

De prognoses in de tabellen zijn indicatief en dienen om de beleidsbepaling te vergemakkelijken. Er vindt op dit moment geen vertaling naar de gemeentelijke begroting plaats. De prognoses over de inkomsten en uitgaven voor het inkomensdeel, re-integratie en de uitvoeringskosten gaan uit van het volgende:

¹⁸ Deze prognose wijkt af van die in de gemeentelijke Begroting 2014. De Begroting 2014 neemt namelijk de ramingen uit de meicircularie als uitgangspunt. In de septembercircularie wordt echter uitgegaan van een landelijke, forse toename van het aantal bijstandsuitkeringen in de komende jaren.

- De verwachte inkomsten gebundelde uitkering zijn geraamd op basis van het voorlopig budget 2014 en extrapolatie aan de hand van de Rijksbegroting van het ministerie van SZW.
- Bijstelling uit hoofde van de budgettoename ten behoeve van de meerkosten van loonkostensubsidie (€480 miljoen) worden inbegrepen geacht bij de toename van inkomsten voor nieuwe doelgroepen.
- Verwachte bijstandslasten (Wwb) zijn geraamd op basis van extrapolatie van huidige lasten volgens CBS verwachtingen uit de septembercirculaire 2013.
- Verwachte lasten niet zijnde Wwb (regulier) zijn geraamd op basis van begrotingsvolumes 2014, geëxtrapoleerd met groeipercentages gelijk aan Wwb.
- In de groei van de Wwb-volumes worden de opramingen van de aantallen uit hoofde van de nieuwe doelgroepen niet inbegrepen geacht.
- Opbrengsten voor de nieuwe doelgroepen zijn geraamd op basis van het budget uit de 4^e Nota van Wijziging en het aandeel dat gemeente Rheden heeft in de gebundelde uitkering.
- Opbrengsten uit loonkostensubsidie zijn geraamd op basis van de indeling van groepen klanten naar verdien capaciteit/loonwaarde. Gegeven het wettelijke kader van de Participatiewet zijn uitsluitend opbrengsten geraamd voor klanten met een loonwaarde tussen 20% en 80%. De verdien capaciteit wordt gemiddeld 50% geacht. Bij de opbrengsten wordt uitgegaan van een bereik van 50%, terwijl aan de uitgavenkant een bereik van 70% wordt gehanteerd (er vanuit gaande dat de inzet van loonkostensubsidie in sommige gevallen geen resultaat oplevert).
- Inkomsten voor de bestaande Wsw zijn geraamd op basis van de beschikking 2014 gecorrigeerd voor uitstroom en een lagere subsidie van het rijk. Er wordt aangenomen dat het rijk de vergoeding reduceert op basis van arbeidsjaren en geen korte termijn korting toepast door op basis van fulltime equivalenten te gaan subsidiëren.
- Uitgaven voor de bestaande Wsw zijn geraamd op basis van aannames uit de begroting van Presikhaaf Bedrijven, exclusief instroom van de nieuwe doelgroep voormalig Wsw. Er wordt uitgegaan van een uitstroom van 5% bij Presikhaaf Bedrijven, welke door Presikhaaf Bedrijven in de eerste jaren niet in de begroting wordt vertaald.
- De benodigde dekking van het subsidieresultaat is berekend op basis van het verwachte verloop van de oude Wsw-populatie en niet op basis van de gemeenschappelijke regeling (wijziging gemeenschappelijke regeling en juridische structuur). De berekening bevat een onnauwkeurigheid omdat Presikhaaf Bedrijven in haar begroting uit gaat van een nieuwe instroom van Participatiewetklanten.
- De begeleidingskosten, inclusief opbrengsten, van de huidige Wsw zitten in het operationeel resultaat van Presikhaaf Bedrijven. Het operationeel resultaat wordt apart gefinancierd via de algemene middelen. Reden hiervoor is de voor de gemeente niet-stuurbaarheid van het resultaat op korte termijn en het dan afhankelijk zijn van de overige re-integratieactiviteiten van Presikhaaf Bedrijven.
- De hoogte van het voormalig participatiebudget is geraamd op basis van de begroting 2014 van gemeente Rheden, raming mei 2013, gecorrigeerd voor lagere toekenning 2014. Het budget is exclusief de WEB-gelden voor volwasseneneducatie.
- De hoogte van de inkomsten voor re-integratie van nieuwe instroom vanuit Wajong en Wsw is geraamd op basis van het huidige aandeel van gemeente Rheden in het landelijke participatiebudget, vertaald naar de hoogte van aanvullende budgetten uit de 4^e Nota van Wijziging.
- Verwachte uitgaven voor re-integratie van overige Participatiewetklanten zijn geraamd op basis van het bereik van de volledige groepen klanten met perspectieftrede 4, 5 en 6. Waarbij gemiddelde kosten van €1.700 als uitgangspunt zijn genomen voor mensen met perspectieftrede 6 op de participatieladder en gemiddelde kosten van €4.000 voor mensen met perspectieftrede 4 en 5 op de participatieladder. De gemiddelde kosten zijn afgeleid van een landelijke inventarisatie van de kosten voor re-integratie. De ramingen gaan uit van lineair groeiende kosten bij uitbreiding van het aantal klanten; schaalvoordelen bij groepsactiviteiten zijn in de ramingen niet meegenomen.
- Huidige uitvoeringskosten Wwb en Participatiewet zijn geraamd op basis van de begroting 2014. De uitvoeringskosten betreffen zowel salarislasten als overheadkosten.
- Het nieuwe uitvoeringsbudget (Wwb 2014) is geraamd op basis van de verwachte groei van het aantal bijstandsgerechtigden maal de compensatie uit de algemene uitkering van (€1.500 x 1,44=) €2.160 per klant.
- Het nieuwe uitvoeringsbudget (Wwb 2015) is geraamd op basis van verwachte aanvullingen op de algemene uitkering op basis van de 4^e Nota van Wijziging, uitgaande van een aandeel van 0,2% van de algemene uitkering voor gemeente Rheden.

Bijlage 2 Reëel versus negatief scenario financiën

Tabel: *Reëel versus negatief scenario prognose inkomensdeel, re-integratie en uitvoeringskosten gemeente Rheden 2017*

Indicatieve prognose inkomensdeel <i>x €1.000</i>	2017 reëel	2017 negatief
Inkomsten gebundelde uitkering (BUIG)	15.100	14.600
Inkomsten voormalig Wajong en Wsw	1.800	0
Inkomsten loonkostensubsidie	600	300
<i>Totaal budget inkomensdeel</i>	<i>17.500</i>	<i>14.900</i>
Uitgaven (voormalig) Wwb	15.800	15.800
Uitgaven voormalig Wajong en Wsw	1.600	1.600
<i>Totaal uitgaven inkomensdeel</i>	<i>17.400</i>	<i>17.400</i>
Saldo inkomsten en uitgaven inkomensdeel	100	-2.500
Reeds begroot tekort waarvoor dekking uit algemene middelen	800	800
Saldo inkomsten en uitgaven inkomensdeel inclusief dekking reeds begroot tekort	900	-1.700
Indicatieve prognose re-integratie <i>x €1.000</i>	2017 reëel	2017 negatief
Inkomsten re-integratie (voormalig) Wwb (voorheen participatiebudget)	1.100	1.100
Inkomsten re-integratie voormalig Wajong en Wsw	300	300
Inkomsten bestaande Wsw (voorheen Wsw-budget)	6.300	6.300
<i>Totaal ongedeeld re-integratiebudget</i>	<i>7.700</i>	<i>7.700</i>
Uitgaven bestaande Wsw	7.200	7.900
Uitgaven re-integratie overige Participatiewetklanten	2.300	3.100
<i>Totaal uitgaven re-integratie</i>	<i>9.500</i>	<i>11.000</i>
Saldo inkomsten en uitgaven re-integratie	-1.800	-3.300
Verrekening subsidieresultaat Presikhaaf Bedrijven	900	900
Saldo inkomsten en uitgaven re-integratie inclusief verrekening subsidieresultaat Presikhaaf Bedrijven	-900	-2.400

Bijlage 3 Begrippen en afkortingen

AWBZ	Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten
COROP-gebied	Een COROP-gebied is een regionaal gebied binnen Nederland dat deel uitmaakt van de COROP-indeling. Deze indeling wordt gebruikt voor analytische doeleinden, bijvoorbeeld door het Centraal Bureau voor de Statistiek. De naam COROP komt van Coördinatie Commissie Regionaal OnderzoeksProgramma.
Loonwaarde	Productiviteit van een persoon, doorgaans uitgedrukt in een percentage van het wettelijk minimumloon.
SZW	Sociale Zaken en Werkgelegenheid
VNG	Vereniging voor Nederlandse Gemeenten
Wajong	Wet werk en arbeidsondersteuning jonggehandicapten
Wwb	Wet werk en bijstand
Wsw	Wet sociale werkvoorziening